

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Ex. C

*Socialpol.
Su.
Emigr.*

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

BILAGA III

MORMONVÄRFNINGEN

091270: 1

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

So. 60
622

Ex. C

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

BILAGA III

MORMONVÄRFNINGEN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1910

UNIVERSITY OF GÖTEBORG

UNIVERSITY OF GÖTEBORG

UNIVERSITY OF GÖTEBORG
LIBRARY

MORMONVÄRFNINGEN
I SVERIGE

UTTALANDE AF

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

Af den »nationalkommitté», som i Sverige representerar det internationella arbetet för bekämpandet af den s. k. hvita slafhandeln, bildades år 1903 i Stockholm *Föreningen Vaksamhet*, med uppgift att stödja nationalkommitténs arbete, anskaffa medel för detsamma samt sprida kunskap om och i vida kretsar åstadkomma vakenhet med afseende å de faror, som äro förenade med den kvinnliga emigrationen.

Ur denna förenings stadgar återgifvas här de paragrafer, som närmare angifva föreningens ställning äfvensom de uppgifter den förelagt sig. Lydelsen är följande:

§ 1. Föreningen utgör ett led i den internationella organisationen för bekämpande af den hvita slafhandeln (Comité international pour la répression de la traite des blanches) och skall i denna sin egenskap stå i förbindelse med denna organisations centralbyrå. Föreningens öfverstyrelse utgör svensk nationalkommitté i den internationella organisationen.

§ 2. Föreningens uppgift är:

att i allmänhet sprida kännedom om vådorna af kvinnors antagande af platser utomlands, utan i förväg inhämtade nöjaktiga upplysningar om platsernas beskaffenhet, och särskildt om faran för unga kvinnor att därvid direkt, under falska förespeglingar genom annonser, agenter etc., eller indirekt, genom att i främmande land ställas utan tillgångar och utan skydd föras in i ett sedeslöst lif;

att i speciella fall söka hindra kvinnors utlockande ur landet, så snart sådan följd, som ofvan angifvits, synes hota;

att, där så synes lämpligt och möjligt, söka hjälpa hem svenska kvinnor, som utomlands sjunkit i osedlighetens last eller äro i färd med att hemfalla däråt;

att söka verka för sådan ändring af nu gällande lagbestämmelser, att vid fall af kvinnas bedrägliga utlockande allmän åklagare må kunna ingripa och straff lättare följa än för närvarande;

att med upplysningar och vid tillfälle praktiskt ingripande stå de internationella organisationer, som arbeta i samma syfte, till tjänst.

Föreningens ordförande är för närvarande Justitierådet B. O. Bergman, och dess sekreterare fröken Clara Wahlström. Föreningens Byrå är förlagd till Tunnelgatan 25, Stockholm.

* * *

I april 1907 ingick Föreningen Vaksamhet till Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet med efterföljande skrifvelse:

»Till Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet.

Genom beslut den 30 januari 1907 har Kungl. Maj:t förordnat om verkställande af utredning i vissa hänseenden angående frågan om emigrationen.

Med anledning däraf anhåller Styrelsen för Föreningen Vaksamhet, i enlighet med den för föreningen i dess stadgar ställda uppgift, härmed vördsamt att få fästa uppmärksamheten å utvandringen till Utah och behovet af utredning angående densamma.

Enligt uppgift af svenska missionärer, hvilka i Utah söka motarbeta mormonismen, försiggår i Sverige ett systematiskt värfvande för utvandring dit. Ej mindre än sjuttio manliga och dessutom många kvinnliga agenter eller missionärer från Utah lära för närvarande verka här i landet för sådant ändamål. Att deras arbete bär frukt ådagaläggas af den jämförelsevis stora omfattning emigrationen härifrån till nämnda stat i Unionen har. Det uppgifves från angifna håll, att under tiden från och med januari till och med september månad 1905 öfver 500 unga kvinnor förts från Sverige till Utah. Af hvad som kommer till utomståendes kännedom är anledning antaga, att de kvinnor, som emigrera till Utah, därstädes gå en tung framtid till mötes. Emellertid har det visat sig vara förenadt med stora svårigheter för den enskilde att vinna kännedom om hithörande förhållanden, enär mormonmissionärerna noga vaka öfver, att utomstående icke få samtala med deras proselyter under resan till bestämmelseorten.

Under sådana förhållanden och då det synes vara en angelägenhet af stor vikt att den ifrågavarande emigrationen hämmas, hemställer styrelsen vördsamt om vidtagande af åtgärder för att erhålla utredning angående emigrationen till Utah, dess orsaker och medlen till dess hämmande. Med hänsyn till den säregna karaktären hos denna emigration synes det vara nödigt ej mindre att i Utah studera förhållandena bland de svenska utvandrarne än ock att i utvandrarne hemort här i landet och under resan till bestämmelseorten söka vinna erforderliga upplysningar.

Stockholm den 2 april 1907.

Å Styrelsens vägnar:

Hugo Tamm.

Ordförande
i Föreningen Vaksamhet.

Anton Boalt.»

Denna skrifvelse öfverlämnades af Civildepartementet den 11 april 1907 till Emigrationsutredningen, som alltså haft att verkställa de begärda undersökningarna i ämnet.

Att resultatet af dessa utredningar framläggas först nu, ehuru större delen af de vunna upplysningarna inhemtades redan under åren 1907 och 1908, har sin grund däruti, att Emigrationsutredningen velat i det längsta afvakta offentliggörandet af de motsvarande undersökningar, som under de senaste åren pågått i Norge, där de samma utförts af Kirkedepartementet, som äfven bebådadt en kunglig

proposition till stortinget med förslag till lagstiftning för mormonpropagandans stäffjande. Efter flere skriftväxlingar i ämnet, beroende därpå att frågans definitiva behandling i Norge genom oförutsedda omständigheter gång på gång uppskjutits, emottog Emigrationsutredningen i april 1910 från svenska ministern i Kristiania under rättelse om, »att frågan om mormonpropagandans bekämpande i Norge alltjämt är föremål för utredning i Kirkedepartementet, men att denna utredning ej på långt när framskridit därhän, att något lagförslag om denna sak kan framläggas för innevarande års storting». Under sådana förhållanden har Emigrationsutredningen ej ansett sig böra längre uppskjuta offentliggörandet af hvad den själf lyckats inhemta, så värdefullt det än kunde vara att få komplettera dessa upplysningar med den ytterligare utredning som åstadkommes af en regeringsmyndighet, hvilken ju bör hafva större förutsättningar att förskaffa sig en fullständig inblick i ett så vanskligt ämne som det förevarande.

* * *

De åtgärder Emigrationsutredningen vidtagit för upplysningars vinnande äro följande:

A) I den promemoria, som i maj 1907 öfverlämnades till Kungl. Maj:ts Bef.-hafvande i de olika länen med begäran om inhemtande, genom kronolänsmän och magistrater, af upplysningar angående emigrantvärfningen (se Bilaga II, sid. 92), tillades äfven en punkt, så lydande: »Särskildt önskas så fullständiga uppgifter som möjligt angående den emigrantvärfning, som försiggår för vinnande af proselyter åt *mormonismen*, om hvilket värfningsarbete man vet att det flerstädes nått en betydlig omfattning och har anledning befara att därvid förekomma ovanligt många missbruk.» — Det viktigaste som på denna väg inhemtats återgifves här nedan, sid. 38 o. ff.

B) De agenter, som på Emigrationsutredningens uppdrag under sommaren och hösten 1907 medföljde emigranterna under deras resa för att af dem erhålla individuella upplysningar (se Bilaga VII), fingo till särskild uppgift att sätta sig i förbindelse med de mormoner, som kunde finnas bland emigranterna, och söka utforska det sätt hvarpå dessa vunnits såsom proselyter samt under hvilka förespeglingar de förmåtts att emigrera. Försöket att på denna väg vinna upplysningar misslyckades emellertid, — af skäl som antydvas sid. 45 i det följande.

C) Efter anvisning af sakkunniga personer i Sverige vände sig Emigrationsutredningen till en af de främste svenske kännarne af mormonismen, Pastor P. E. Åslev (då för tiden bosatt i Lowell,

Mass., numera i Lemont, Ill.), hvilken på begäran utarbetade en utförlig redogörelse för förhållandena inom Mormonkyrkan, särskildt med hänsyn till dess missionsverksamhet. Denna redogörelse återgifves sid. 10 o. ff. här nedan.

D) Slutligen har i Emigrationsutredningens kansli, med begärande af tillgängliga tryckta källor och efter utfrågande af sakkunniga (bland dem äfven representanter för mormonsekten) utarbetats redogörelser särskildt angående mormonmissionen och dess historia i Sverige. Dessa redogörelser äro på uppdrag utarbetade af fil. kandidaterna Karl Åmark och H. von Zeipel. Den förres artikel är återgifven sid. 23 o. ff. Kandidat von Zeipels bidrag har hufvudsakligen kommit till användning vid arbetets slutredigering.

En »sammanfattning» af hvad som kunnat utrönas, i hvilken inrymmes äfven det uttalande i frågan, hvartill Emigrationsutredningen för sin del funnit anledning, återfinnes sid. 53.

* * *

Såsom en *inledning* meddelas här närmast en öfversikt af mormonkyrkans allmänna historia, hvilken redogörelse med vederbörligt tillstånd återgifvits efter Dr *C. Fr. Lundins* Kyrkohistoria för hemmet, tredje delens första häfte, Stockholm 1908.

I. Mormonerna och deras historia.¹⁾

Intet samfund äger den frälsande sanningen hel och oblandad, huru mycket än blind partiförgudning må påstå motsatsen. I somliga samfund är sanningen t. o. m. så stympad och förorenad af främmande beståndsdelar, att man tvekar, huruvida de mera verka i det godas än i det ondas tjänst. Slutligen finnes det äfven sådana, som alldeles otvetydigt framstå som demoniska vrånghbilder af kristna samfund. Ett dylikt är mormonsamfundet eller »Jesu Kristi kyrka af de yttersta dagarnas heliga», som det kallar sig själf.

Dess upphofsman, *Josef Smith*, född 1805 i Vermont i Nordamerika, var utgången ur samhällets lägsta, om än icke allra lägsta, lager. Och detta i moraliskt hänseende såväl som ekonomiskt och socialt. Familjen Smith, far och mor och 10 barn, höjde sig icke mycket öfver landsstrykarnes klass; åtminstone förde den ett kringflackande lif och försörjde sig med hvad som helst, dock ej gärna med ordentligt arbete. Att spå nyfiket folk, bota sjuka med magiska konst, gräfvade efter förborgade skatter o. d. utgjorde älsklingssysselsättningar. Därtill hörde naturligtvis drömmar, syner och uppenbarelser. Så vande man sig att lefva på gränsområdet mellan dikt och verklighet, bedrägeri och själfbedrägeri, tills man själf icke visste, hvar det ena slutade och det andra vidtog. I denna grumliga värld indrogs äfven religionen. Särskildt stod modern en tid i beröring med personer, som påstodo sig äga »S:t Johannes staf», hvarmed man kunde finna guld- och silfverskatter, ordade om »Israels förlorade stammar», »de yttersta dagarnas heliga», »det nya Jerusalems uppbyggande» m. m. d.

När Josef var omkring 15 år gammal, gick en stor väckelse öfver staten Newyork, där familjen Smith då uppehöll sig, och, som ofta sker, åtföljdes den af hvarjehanda svärmiska och sjukliga företeelser. Josef greps af den allmänna rörelsen och fick nu sina första syner. Ängeln »Moroni» syntes honom upprepade gånger, tillsade honom syndernas förlåtelse, bjöd honom att icke sluta sig till någon af de befintliga sekterna, ty de voro alla stadda i villfarelse, hvaremot han själf skulle få sanningen för sig uppenbarad, samt omtalade för honom, att på ett visst berg i närheten funnos nedgräfvda guldtalor, som innehöllo en utfyllnad till bibeln; när han längre fram funne dem, finge han ej på några villkor visa dem för någon utan särskild

¹⁾ Efter C. Fr. Lundins Kyrkohistoria, jfr sid. 4.

tillåtelse. Fyra år därefter hittade han mycket riktigt de nämnda guldfärdarna, men de voro skrifna med ett slags »egyptiska» bokstäver, som Josef, hvars bokliga bildning inskränkte sig till en mycket knapphändig färdighet i läsning, skrifning och räkning, naturligtvis icke begrep sig på. Men till all lycka fick han samtidigt tag i ett par silfverinfattade kristallglas, de i Gamla testamentet omtalade urim och tummim (2 Moseb. 28: 30), och med dem såsom glasögon kunde han läsa den märkvärdiga skriften.

Hans närmaste omsorg blef nu att lyckliggöra mänskligheten med sitt dyrbara fynd. En f. d. grofsmed, nu skollärare, vid namn *Cowdery*, åtog sig att bli hans skrifvare. Ett förhänge uppsattes i rummet, och där bakom tog Josef plats med de för profana blickar otillgängliga guldfärdarna; han dikterade, och *Cowdery* skref. Så kom den s. k. Mormons bok till.

I 15 böcker, bärande lika många profeters namn, skildras här, hurusom israeliter, förnämligast af Josefs stam, omkr. 600 år f. Kr. utvandrade från Jerusalem till Nordamerika, där de undanträngde urinvånarne. Kristus uppenbarade sig efter sin uppståndelse äfven i Amerika, och en kyrka, liknande den vi känna från Gamla världen, kom till stånd i den Nya. Men israeliterna söndrade sig, och de fromma, profeten »Nefis» afkomma, besegrades i en slaktning 384 e. Kr. och voro efter några årtionden fullständigt utrotade, medan de ogudaktiga »lamiterna» fortleva såsom rödskinn. Kort före den nefitiska stammens utslocknande hade profeten »Mormon» samlat och bearbetat folkets profetior och traditioner. Hans son »Moroni» afslutade verket och nedgräfvde de heliga urkunderna på den plats, där de funnos af Josef Smith. Denne var och förebådad af de gamla profeterna; han skulle som en stor profet i den yttersta tiden återupprätta Kristi sanna kyrka med den apostoliska tidens ämbeten och ordningar och hela fullhet af andens gåfvor.

Från hvilken sida man än ser den, är Mormons bok ett machverk af tarffligaste slag. Den är lika blottad på poetisk inspiration och logisk reda som på religiös originalitet och moraliskt allvar samt vimlar af plattheter och af historiska och grammatikaliska bockar. Det enda dugliga är de partier, ungefär en adertondel af det hela, som äro ordagrant tagna ur bibeln. Möjligen är boken i det stora hela ett plagiat af ett tryckt romanmanuskript, som Smith lyckats komma öfver, men bevisadt är detta icke.

Innan ännu arbetet var fullbordadt, undfingo Smith och hans ämanuens *Cowdery* från himmeln ett dubbelt prästadöme: Arons och Melkisedeks. Vigningen förrättades för det förra af Johannes döparen, för det senare af apostlarne Petrus, Jakob och Johannes. Det aronitiska prästadömet gaf befogenhet att predika bot och tro och att döpa, det melkisedekska att medelst handpåläggning meddela den helige Ande. I kraft af denna himmelska fullmakt uppträdde nu Smith som religionsstiftare 1830, samma år som Mormons bok utkom från trycket. Han fick naturligtvis som alla andra religiösa bedragare anhängare i mängd. — Den frågan ligger nära till hands: finns det väl en galenskap så stor och påtaglig, att man icke

kan få en mängd människor att tro den, ja, att gå i döden för dess sanning? — Också dref Smith en energisk propaganda, hänvisande till sin utomordentliga profetgåfva, som alltjämt bekräftades genom nya »uppenbarelsen», och hans trogna gåfvo honom icke efter i nit. Tack vare förespeglningar om delaktighet i det stundande tusenårsrikets alla härligheter strömmade folk skarvis till mormondopet — alla proselyter döptes, vare sig de voro döpta förut eller icke, — och församlingar af »heliga» bildade sig här och där både i Europa och Amerika. Den store profetens anseende växte, han började uppträda äfven som världslig regent, skaffade sig trupper, antog titeln »general» och aspirerade t. o. m. på presidentvärdigheten i Förenta staterna.

Men han rönt ock stigande motstånd. Bland de troende väckte hans äfventyrliga affärsföretag och hans skandalösa lif betänkligheter. Smith var sedan 1827 gift med en kvinna, som i hans sällskap förlupit sina föräldrar, men hans starka sinnlighet kräfde flera förbindelser. För att tillstoppa munnen på sin knotande hustru förskaffade han sig då en uppenbarelse, som, tvärtemot utsagor i Mormons bok, tillät honom, och andra med hans tillåtelse, att ha flera hustrur. I detta som i mycket annat påminner Smith om Mohammed. Först hans efterträdare i profetdömet, *Brigham Young*, förkunnade dock offentligt läran om månggiftet och gjorde det till en plikt för de heliga; ingen kvinna kunde bli salig utan att »beseglas» vid en man. Man är fräck nog att påstå, att äfven Jesus lefde i månggifte.

Svårare var motståndet från de utomstående sida. En gång blef Smith på äkta amerikanskt manér tjarad och fjädrad af en hop »hedningar». De heliga mötte våld med våld, hvarför oroligheterna artade sig till borgerligt krig. Slutligen inmanades profeten i häkte för att ställas inför domstol. Men fängelset stormades af en ursinnig folkhop, och han blef jämte sin broder Hiram ihjälskjuten (1844).

»Martyrernas» blod stegrade endast de troendes fanatism. Då fientligheterna fortforo, beslöt man att likt det gamla Israel utvandra och bortom civilisationens gränser uppsöka ett förlofvadt land. Hösten 1846 företogs från Nauvoo i Illinois, mormonernas dåvarande hufvudort, den omkr. 200 (sv.) mil långa vandringen till *Stora salt-sjön* på andra sidan Klippiga bergen. Tåget, som kräfde flera månader och till stor del gick genom öde trakter, var utomordentligt mödosamt och pröfvande. Landet, där man slog sig ned, tillhörde Mexiko men kom redan 1848 i Förenta staternas ägo. Här ville mormonerna taga i besittning ett område stort som halfva Europa och grunda en själfständig »Ökenstat» (Deseret), men regeringen i Washington upprättade i stället territoriet *Utah* under Unionens uppsikt. Detta gaf anledning till en lång rad fientligheter mellan

förbundsregeringen och mormonerna, i hvilka den förstnämnda icke sällan drog kortaste strået. Ty Brigham Young visade sig som en organisator och härskare af första ordningen och var, trots sin despotism, blindt åtlydd af de sina. Hvilka medel de heliga använde i försvaret af sina intressen, kan man förstå däraf, att en deras biskop *Lee* vid ett tillfälle (1857) med en hop mormoner och indianer öfverföll och till sista man nedhögg 150 icke-mormonska utvandrare, ett brott för hvilket han först efter 20 år blef domfärd och afrättad. Värsta tvisteämnet var månggiftet. Regeringen utfärdade den ena lagen efter den andra för att få bort denna skamfläck i kristenheten, men mormonerna trotsade eller kringgingo dem ogeneradt. Slutligen måste de dock ge efter, hvarpå Utah som stat införlifvades i Unionen (1896). Men i hemlighet florerar »Det himmelska äktenskapet» alltfört.

I *Saltsjöstaden*, »Det nya Jerusalem», har mormonstaten alltjämt sin medelpunkt. Här finnes ett utomordentligt praktfullt »tempel», som ingen »hedning» får beträda. I detta försiggå alla hemliga ceremonier, hvilka delvis synas vara af skändlig art. Gudstjänsten i »tabernaklet» är däremot tillgänglig för allmänheten, som här får åhöra föredrag om hvarjehanda frågor, ofta af ganska världslig art, njuta af musik, dansa, med eller utan bön, supa gratis och ha trefligt på allt sätt. Sådan är mormonernas »gudstjänst». Deras lära om Gud är i samma stil. Det finnes, mena de, en mängd gudar, alla med mänskliga kroppar, men vi ha egentligen blott att göra med Adam. Dennes »fall» var ej en olycka utan tvärtom. De heliga bli efter döden själfva gudar. Kristliga uttryck, särskildt af eskatologisk art, blandas med rent hedniska föreställningar, och könsväsendet spelar stor roll. Det hela bildar en vidrig, outredlig härfva och kan icke annat, ty alltjämt »uppenbaras» nya läror, som stå i strid med de gamla.

Författningen är hierarkisk. Hvarje vuxen manlig mormon är medlem antingen af det melkisedekska (andliga) eller det aronitiska (världsliga) prästerskapet, men blott få nå de högre och högsta graderna. Till de sistnämnda hör apostlaämbetet, som mormonerna återupplifvat. I detta som i mycket annat likna mormonerna de apostoliskt-katolska, dock snarast som en karrikatyr. Vid upptagandet i samfundet måste adepten med dyr ed förplikta sig till ovillkorlig lydnad. Gruffiga straff hota affällingar och dem, som yppa samfundets hemligheter; huru många personer som till »försoning» undanröjts af »daniterna» eller andra band af heliga »mordänglar», är och förblir mormonernas egen hemlighet.

Alltjämt drifva mormonerna den mest energiska propaganda. Det behöfs nämligen mycket folk, för att de icke skola i Utah öfverflyglas af »hedniska» emigranter. Särskildt lägga de an på unga

kvinnor, i ganska genomskinligt syfte. I tusental genomströfva mormonagenterna såsom sannskyldiga ulfvar i fårakläder både Amerika och Europa, harmfullt afvisande mormon-namnet och döljande sin rätta art under fromma fraser och skenfagert nit om människors frälsning. Skandinavien och icke minst Sverige har visat sig som en synnerligen gynnsam marknad för deras snygga geschäft, som snarast är att jämföra med den »hvita slafhandeln», men det oaktadt får fortgå ganska ostördt af våra myndigheter. Vissa år torde deras offer närma sig tusentalet, till största delen unga kvinnor. Det uppges, att skandinavernas antal i Utah uppgår till omkr. 65,000, hvaraf 20,000 svenskar. Hela antalet af »de yttersta dagarnas heliga» torde nu närma sig 400.000, hvaraf ett tiotusental i Europa.

Brigham Young, som börjat sin bana som timmerhuggare, dog 1877, efterlämnande en förmögenhet af 8 millioner kronor, 17 hustrur och 56 barn (med inalles 25 hustrur). Profet och president är för närvarande (1906) *Josef F. Smith*, en son till den 1844 mördade Hiram. Hans kusin *Josef Smith*, den förste profetens son, är president i ett skismatiskt mormonsamfund, som förkastar månggifvet och räknar omkr. 50,000 medlemmar.

II. Pastor P. E. Åslevs uttalande.

Det af pastor Åslev afgifna utlåtandet (jfr sid. 3) meddelas här in extenso, med undantag af att de statistiska tabellerna uttagits för att meddelas i sammanhang med ett par andra dylika, sid. 48—50. Rubrikerna här nedan äro af författaren.

»Mormon-hierarkiens motiv för sin propaganda:

a) *Att vinna allt större politiskt inflytande.*

Hvarje vunnen proselyt, som emigrerar till Utah eller till någon närgränsande stat, ökar mormon-ledarnas politiska makt vid valurnorna. Denna hierarki, som består af en profet och hans tvenne rådgifvare samt tolf apostlar, regerar sina medlemmar med oinskränkt makt. Aposteln H. C. Kimball sade om deras profet: »Han är vårt hufvud, han är vår president, vår profet och ledare. Därför är hans röst till detta folk Guds röst.» (Journal of Disc., Vol. II, sid. 221).

b) *Att omsider upprätta ett världsrike.*

Detta mål föresväfvade redan mormonismens grundläggare och första profet Josef Smith, som våren 1844 lät uppställa sig som kandidat vid valet till Förenta Staternas president. För detta måls vinnande utsände han sina äldste att värfva röster i hela landet. (Times and Seasons för den 1 mars 1844, sid. 455).

Detta mål hägrar för mormon-ledarna i dag lika klart som någonsin. Independence i Jackson Co., Mo., skall blifva deras och världens hufvudstad. Då skall det heta: »Vill du blifva mormon, eller vill du blifva ett hufvud kortare?» Denna profetias uppfyllelse är själfva grundmotivet för deras ifriga proselytverksamhet.

c) *Att vinna penningar.*

Hvarje nyvärfvad proselyt ökar deras inkomster. Så fort en människa blifvit mormon, börjar hon betala tionde af all sin inkomst. Denna skatt går till hierarkiens kassa.

d) *Att hålla sina medlemmar i fattigdom och större underdånighet samt i beroende af det rika prästadömet.*

Hvarje mormonvärfvare måste själf underhålla sig två år på missionsfältet. Den enda hjälp, som han vanligtvis får, är inkomsten från en afskedsbal, som hans vänner anordna till hans hjälp och för att roa sig själfva. Hans familj är under hans bortovaro oftast beroende af allmosor från kyrkans tiondegård. Har värfvaren lyckats bra, får han som belöning i nåder ett ämbete i kyrkan eller kommunen.

e) *Att stärka de svaga i tron.*

När någon börjar vackla i sin tro på mormonismen, får han ofta kallelse att gå ut och verka som missionär. När han i två års tid har predikat mormonismen för andra, är han också själf troende. Han har ljugit så länge, att han själf tror det vara sanning, som han förkunnat.

f) *Att lära ungdomen folkvett.*

De flesta missionärerna äro unga, vilda sällar, som behöfva komma ut för att lära sig godt uppförande. I många fall återvänder den unge missionären reformerad till sitt yttre.

g) *Att fylla de affallnas leder.*

Arligen förlorar mormonsekten många medlemmar, som affalla från deras tro. Deras platser måste fyllas med nyvärfvade prose-lyter, som komma till deras Sion.

Mormonenternas motiv för sin propaganda.

De flesta af dem hafva inga motiv för sin verksamhet. De gå åstad af blind lydnad för prästadömet, som kallat och befallt dem att gå. De äro ledarnes blinda och viljelösa verktyg. Andra gå åstad af äfventyrlusta eller af längtan efter att komma ut och bese världen.

Några missionera med ifver för att få ett »rekord» hos sina kyrkliga myndigheter, för att blifva ihågkomna vid nästa biskops-utnämning.

Exempel finnas på, att många missionera helt enkelt för att bedraga folk och sålunda hämnas därför, att de själfva blifvit bedragna. Att någon missionär från Utah drifves af ädla motiv är omöjligt, ty i sann kristlig mening finnes intet godt hos mormonismen.

Mormonenternas karaktär.

Därom säger mormonprofeten Brigham Young, som allra bäst bör känna dem, följande: »Jag har många gånger utmanat världen att framvisa så usla djäflar, som vi kunna. Vi öfverträffa dem i allt. Vi hafva de största och skickligaste lögnare i världen, de kunnigaste och mest listiga tjuftar och hvarje annan karaktärstyp, som ni kan nämna. Vi kunna rätt här i Israel framdraga äldste, som kunna öfverträffa världen i utsväfningar och uti att handtera kortleken; de kunna bedraga och lura världen med de fiffigaste bedrägerier på jorden. Jag kan framvisa äldste här, som kunna preja de skickligaste skälmar och främtaga dem deras penningar. Vi kunna öfverträffa världen i hvarje knep.» (Deseret News, Vol. 6, sid. 291.)

Med många exempel kunna vi bestyrka Brigham Youngs beskrifning på karaktären af dessa äldste, som sändas till Sverige och andra kristna länder för att missionera. Till ett lyckligt hem i Skåne kom

en dag en ung vacker man. Han vann snart insteg, och husets enda dotter gaf honom omsider sin tro. Föräldrarna blefvo ock vunna för den nya religion, som han förkunnade. Följden blef, att fadern sålde sitt hemman och att de alla följde den blifvande mågen till de sista dagarnes heliges Sion. Alla penningarna, uppgående till omkring 10,000 kr., öfverlämnades åt den i allt betrodde missionären. När de omsider kommo till en liten station i Utah, hoppade missionären af tåget, och de fingo fortsätta resan utan honom och sina penningar. Ett annat exempel: En byggmästare i Norrköping blef för många år sedan vunnen för den nya tron. Han varnades af dåvarande kyrkoherden Rundgren men förgäfves. Han sålde all sin egendom och reste till Utah. Emot kvitto lämnade han under vägen ifrån sig sina penningar för att af de hemvändande missionärerna bättre förvaras. När han vid framkomsten begärde att få dem tillbaka och visade sitt kvitto, så döm om hans häpnad, när detta öfversattes för honom. På detta stod helt enkelt, att han var skyldig kyrkan \$ 500 för sin resa från Sverige till Utah. Den gamle har i sin lilla stuga i Utah själf omtalat det för undertecknad.

Missionsmetoder.

»Sak samma på hvad sätt ni omvänder dem, blott ni omvänder dem.» (Ap. Kimball, 27 Milennial Star, sid. 297). För mormon-agenterna äro alla medel tillättna, som befordra deras propaganda. Som mormonismen har tvenne namn, så har den ock tvenne lärobegrepp. Namnet mormon är i Utah alldagligt, men på missionsfälten vilja de heta de sista dagars heliga af Jesu Kristi kyrka, eller ock i korthet »de heliga». I den lära, som de predika bland de kristna folken, ingår bibeln som hufvudgrund. Själfva kalla de sin förkunnelse bland folken för »de första principerna eller mjölk». I Utah däremot gifves åt de bepröfvade »stadig mat», som nyomvända på missionsfälten ej alls skulle kunna smälta. I mormonismens stadiga mat har bibeln ej mera rum än en vanlig historisk bok, som hade betydelse för den tid, då den skrefs. »Nu», säga de, »talar Gud till sitt folk genom sin profet, hvars röst är Guds röst». »Wilford Woodruff är vår profet, och jag vet, att han kan skrifva böcker så goda som bibeln.» (Ap. J. W. Taylor vid mormon-konferensen i Salt Lake City den 5 april 1897). Mormonvärfvarna predika aldrig bland de kristna mormonläran sådan den läres och praktiseras i Utah, utan de följa prästdörets anvisningar, huru de på bästa sätt skola kunna fånga de enfaldiga i sina fint eller groft utlagda nät. De läroböcker och skrifter, som de sprida i Sverige, hafva en annan betydelse, då de tolkas från kristlig synpunkt, än då de fattas i enlighet med mormonernas »stadiga mat». Detsamma gäller om deras tal och predikningar. Deras egen mening är helt och hållet dold för den oinvigde. Deras s. k.

evangelium är så omviradt med kristna talesätt, att den enfaldige ej kan märka deras egen mormon-mening. Själftva äro de lika sitt evangelium. De bära fromhetens dräkt, som döljer det i hjärtat boende mormon-vilddjuret.

För att åskådliggöra deras metoder, vilja vi låta några af dem bedragna offer själfva omtala, huru de blefvo snärjda och fångade i mormonagenternas nät. En gammal f. d. soldat berättade för oss: »En dag, då jag satt på mitt skräddarebord och sydde, kommo tvenne herrar in till mig. De gjorde sig snart förtroliga och voro mycket religiösa. De till och med bådo, att vi skulle hafva en bönestund tillsammans. De omtalade ej strax, hvilket samfund de tillhörde. De sade sig tillhöra de heligas samfund. Till sist satte den ene sig upp på bordet bredvid mig och började på ett förtroligt sätt säga: »Broder Z. har väl gifvit akt uppå, hur söndersplittrad kristenheten är och att alla de olika sekterna strida emot hvarandra? Icke kan väl detta vara Guds kyrka? Nej, Gud har nu i dessa dagar uppenbarat för sin profet Josef, att alla äro affallna och vederstyggliga för honom. Herrens ande är viken ifrån dem alla. Herren har beslutat att tillintetgöra denna Babels förbistring och har därför i dessa yttersta dagar återupprättat sin kyrka och församling och begåfvat henne med profeter och apostlar såsom det var på Jesu tid. Nu talar Gud åter till sitt folk genom dessa sina tjänare. Han har ock gifvit dem fullmakt och myndighet att utföra sitt rikets ordonanser. Den som döpte dig hade ingen fullmakt och myndighet ifrån Gud att utföra denna heliga handling; därför har ditt dop intet värde. Om ni vill blifva frälst, måste ni döpas om af en, som har fullmakt därtill. Kristi kyrka är nu upprättad bland bergens kamrar i Utahs Sion, dit Herren insamlar sitt folk undan den tillkommande vreden.» Detta och mera i samma stil talade broder M. till mig. Under det han talade, hviskade en röst i mitt inre: »Det är rätt.» Det är uppenbarelsens ande, tänkte jag. Ett alldeles nytt ljus uppgick i min själ. Jag greps af en hänförelse såsom aldrig tillföre. Det dröjde ej heller länge, innan jag och min hustru läto döpa oss af dessa Herrens tjänare, som hade makt och myndighet därtill från Gud. Då vi uppstego ur mormondopets flod, kände vi oss oändligt sälla öfver att nu slutligen tillhöra Guds utvalda församling. Vår enda åtrå blef nu att i Sion få se och höra dessa Herrens profeter och apostlar och i Herrens tempel blifva begåfvade med en ännu större kunskap och härlighet. Det dröjde därför ej länge, förrän vi realiserade hvad vi hade och reste med missionärerna till Utah.

Här blefvo vid med det allra första bjudna på en bal; ty Sions barn skola gå i dans och vara glada. Vi gingo med. Balen började med, att biskopen steg fram och bad Gud välsigna dansen. Sedan började de unga och gamla att dansa väldeligen. De från en

krog hämtade förfriskningarna verkade så, att snart blef det gräl, och balen slutade med slagsmål. Djupt bedröfvade gingo min hustru och jag hem. Sedan dess hafva vi helt förlorat tron på mormonismen och all religion.»

En man, som den 29 nov. 1896 upptogs i den Lutherska församlingens gemenskap i Salt Lake City, säger: »Jag afvek från kristendomen och antog mormonismen den första mars 1874. Därtill blef jag bedragen genom mormon-missionärer och deras skrifter. De lärde, att mormonerna voro de enda lefvande kristna på jorden, och att deras rike skulle krossa alla andra riken, såsom Daniel beskriver det, samt att de allena hade det eviga evangeliet, som en ängel kom till Josef Smith med, efter att det hade varit borta från jorden sedan apostlarnes dagar intill 1830. Jag trodde detta och tog mormondopet, ty jag var ung och oerfaren i Guds ord.»

Den 10 okt. 1897 intogs i (lutherska) församlingen en man, som angaf som orsak, att han blifvit mormon, följande: »En mormonmissionär Anders Hanson kom och predikade det nya evangeliet, att nu var Kristi kyrka igen upprättad med profeter och apostlar, och de första underbara nådegåfvorna voro återgifna. Nu hade hvar och en som hörde det nya evangeliet att låta döpa sig med nedsänkningens dop och resa till Sion för att undgå de straffdomar, som snart skulle öfvergå den fallna kristenheten, och för att kunna lefva ett rent lif, ty i Utah funnos inga onda exempel, som förledde en till synd.»

Ett annat vittnesbörd: »För fem år sedan lefde vi ett lyckligt lif både i andligt och lekamligt hänseende, tills en dag min broder kom hem såsom mormonmissionär. Han ingöt tvifvel hos oss på, att det stod rätt till med vårt dop och församlingsgemenskap o. s. v. Huru han och andra mormonagenter lismade med oss, så blefvo vi 1894 döpta till mormoner af Jon Anderson från Utah. Efter dopet lade de sina händer på oss för undfäendet af den Helige Andes gåfva. Vi bodde på den tiden i Kungshamn, Alsike socken. Jag var dragon och hade ett praktigt torp. De så kallade missionärerna hälsade nu på hos oss nästan hvarje vecka. De voro några riktiga snyltgäster, som blott frågade efter mat och penningar. Jag suckar nu till Gud, att han ville befria vår jord ifrån dessa bedragare.

Såsom goda sista dagars helige betalte vi punktligt vår tionde, men missionärerna voro ej nöjda därmed utan uppmanade oss att resa till Sion. Vi gjorde oss i ordning och reste. Vi hade bra med penningar, men det var en allt för stor frestelse för mormon-ledarne. Deras begär efter penningar dref dem till det yttersta för att få af oss hvartenda öre. Det lyckades äfven och det så fint, att vi knap-

past märkte det, förrän kassan var slut, men då var det äfven slut med kärleken.

Huru vi blefvo mottagna i Sion? Alla Sionsbröderna, som hade lånat penningar utaf oss och lofvat betala, så fort vi själfva kommo till Sion, kände nu ej igen oss. I hela två dagar fick jag och min hustru med ett spädt dibarn vara utan föda; etc.

Den fjärde sept. 1898 intogs i församlingen en kvinna, som i 45 år varit mormon. Hon nedtecknade sin lefnadshistoria, ur hvilken vi anföra några småbitar. »Mina föräldrar flyttade till Malmö, där jag lärde sömnad. Här var det, som en ung man tog mig med till mormonernas möten. Det var omkring ett dussin närvarande. De började med att sjunga sången: 'Vi äro de äkta Sions söner', etc. De talade sedan om, huru änglar från himmelen hade återgifvit evangeliet till Josef Smith. Nu var Guds kyrka åter upprättad på jorden såsom i apostlarnas dagar. Nu insamlade Gud sitt folk undan vreden. Där i Sion funnos inga onda människor, inga lögnare, inga tjufvar, och alla voro heliga, ty de hade ibland sig Jesu apostlar och en profet, som mottog ständig uppenbarelse från Gud. Alla voro ock där födda på nytt genom neddoppningens dop.

En dag gick jag för att taga farväl af några mormoner, som skulle resa till Utah. De sjöngo med fröjd: 'Till Babylon, till Babylon vi säga farväl'. De liknade sig själfva vid Israels folk, som Gud utförde ur trädomens land. Deras affärd gjorde på mig ett djupt intryck. Många arbetade sedan med mig, att jag skulle blifva mormon. De segrade omsider. Jag medföljde ett nygift par till Lund, där jag år 1853 blef döpt af A. W. Winberg. Mormonismen i Sverige hade ett annat utseende än här. Där hade den en ljusets dräkt, här är den aftagen.»

Jämte predikan och husbesök sprida mormonenterna tusentals småskrifter i Sverige. Huru infernaliskt lögnaktiga dessa äro skall följande utdrag ur en sådan skrift nogsamt visa. Skriftens namn är: »En röst från landet Sion». Den är tryckt på svenska i Köpenhamn 1878 hos F. E. Bording. Nästan hvarje rad i densamma vimlar af falska uppgifter i syfte att värfva proselyter för mormonerna och emigranter för Utah. Läs här några profbitar!

»Allt är stilla lugn, ingen strid om val, inga polisrapporter, inga mördare, inga krig i vår lilla värld. Huru lugnt, huru stilla, huru fredligt, huru ensamt, huru lyckligt, huru fritt vi lefva här från tumult! Dammet är icke aftorkadt af våra gamla skjutvapen eller våra svärd utdragna från skidan för något slags orolighets skull; inga polisbetjänter eller vakter hafva blifvit posterade för att beskydda oss mot yttre eller inre faror; trumman har visserligen blifvit

rörd, men barmhärtighetsgärningen blandade sig i dess ljud, så att dess krigiska genljud var snarare en påminnelse om, att krig en gång visserligen varit känt bland nationerna, än någon uppmaning att sätta våra fötter till krigets afmätta steg, i likhet med dem, som bereda sig till strid eller marschera till kampplatserna. Ack, hvilket lif vi föra; det är skaldernas dröm uppfyllt i verklighet!

Här kunna vi utbilda tanken, pröfva anden, styrka vår lekamen, fröjda hjärtat och förädla människans själ; här kunna vi idka alla vetenskaper och hvarje skön konst, som tjäna till att utvidga våra själskrafter, göra vår lekamen smidig, eller försköna och smycka vår släkt; och här kunna vi erhålla och utbreda den rena kunskap, som icke är blandad med den babyloniska mysticismens rotväliska, och som vill anstå en man efter ett långt lif med hälsa och drift att fröjda sig i glädjens boningar och njuta deras umgänge, som äro rentvådda i Lammets blod. Här sucka inga fångar i dystra celler, inga bojor eller band fångsla människornas lemmar, här finnas inga slafvar, som kvida, klaga eller träla för ingenting, eller sjunkna i stoftet måste böja sig för att behaga tyranner. Här är det öfverlätet till hvar och en att handla rätt. Här äro vi tillika alla rika. Här finnes ingen verklig fattigdom, ty en hvar har fri rättighet till jorden, betesmarkerna, timret, vattenkraften och alla medel att vinna välmåga utan penningar eller pris. I detta fredliga land hafva redan tusenden af heliga insamlat sig. — Sedan de själfva hafva kommit till välstånd efter tunga mödor, glömma de i sin välgång icke dem af sina bröder, som ännu, stadda i motgångar, äro kringsspridda bland nationerna; de hafva nämligen bildat en »fortfarande fond» till de heligas utvandring, till hvilken redan äro skänkta flera tusen dollar. Emedan Israels insamling är förordnad af Herren, är denna fond så inrättad, att den kan förökas till millioner till fattiga men dygdiga människors understöd, så att de med fullkomlig säkerhet få upplyfta sina hufvuden och njuta af lifvet, ty timmen för deras befrielse är nära.»

I en annan skrift, »Israels insamling», heter det: »Det är nödvändigt, att Guds heliga skola samlas ut ifrån de ogudaktiga, på det de må fullkomligt kunna tjäna gud.» — Så uppräknas en mängd synder, hvars onda inflytande de undkomma, som utvandra till Utah. Därpå kommer denna utgjutelse: »O, I Guds helige, som hafven barn, längten I ej, att den dag skall komma, då I kunnen blifva hemsamlade och edra barn befriade från sådana olyckor? Jo, jag vet, att I gören det; och många mödrar, som ej räkna sig till oss, skulle gifva allt, hvad de äga, om de finge se sina barn betryggade mot dessa faror. Sion är det ställe, som Gud har bestämt till sitt folks församlande, är det enda, hvartill man kan fly för att erhålla befrielse.»

»I Sion äro barnen icke någon börda, utan hvarje man, som vill vara arbetsam, kan underhålla lika så många, som Herren vill gifva honom. De kunna där lära rättfärdighetens grundsatser; de få ej se krogar, ej heller hus för otuktiga kvinnor; inga spelhus.»

En stor dragningskraft och en nödvändighet för hvarje mormon att resa till Utah är deras tempelceremonier, som allena kunna utföras i Utah och ingenstädes utom i deras där invigda tempel. Deras lära att äktenskapet fortsättes i den andra världen gäller endast sådana äktenskap, som äro ingångna i ett mormontempel, hvarför alla, som komma till Utah, gifta om sig för evigheten, såvida de tycka om hvarandra nog för att åstunda ett evighetslif tillsammans. I dessa tempel döpa de sig för sina döda, gifta sig i stället för de döda och besegla sig med sina barn, med flera galenskaper, som endast i dem kunna utföras. En god mormon måste därför bo i Utah eller nära där intill för att kunna blifva delaktig af dessa »högre välsignelser». I Utah hafva de dessutom patriarker, som sälja sina välsignelser. Utan en sådan välsignelse kunna de ej vänta få höra Frälsarens ord: »Kommen, I min Faders välsignade». Att predika mormonism är därför alldeles detsamma som att värfva emigranter. Det är emigrantvärfning för Utah.

Dessa mormonvärfvare förstå sig ock på konsten att ingjuta i sina offers hjärtan hat till fäderneslandet och dess institutioner och en brinnande längtan efter deras beprisade Sion. För att illustrera detta, vilja vi anföra några verser af en mormonkvinna Stina Dahl. Vi taga dem från mormontidskriften Nordstjärnan för 1 sistlidne augusti:

«Då ensam jag sitter och tankarna ila
Till landet där bortom den brusande våg,
Min längtan och trängtan att där finna hvila
Nu jämt och beständigt upptager min häg.

Ack, vore jag en bland den lyckliga skara,
Som tågar till landet, som Herren oss gett
Till arf och besittning, att vi skola vara
En utvald församling, en prästerlig släkt,

Som Herrens befallning och lagar städs hålla,
Hur världen än söker hos oss finna fel
Och alltid försöker att skada oss vålla.
Vi tro allt Guds ord dock och ej en del.

Vi tro, att till Sion skall Herren själf komma.
Från Sion skall ljuset utstråla i prakt,
Där skall han all världen regera bland fromma,
Och därifrån skall Babel förnimma hans makt.»

Vi behöfva ej anföra fortsättningen.

Följderna af mormonernas propaganda.

Af det föregående såväl som af den efterföljande statistiken framgår klart, att den första för fäderneslandet skadliga följden af mormon-agenternas propaganda är emigration. Deras religion är sådan, att hvar och en som tror på densamma måste emigrera. Dock önska icke mormon-agenterna att alla deras proselyter utvandra. De behöfva för sitt fortsatta proselyteringsarbete några familjer här och där som stödjepunkter, där de kunna finna härberge och få mat för ingenting. Deras skriftspridning är en draksädd, som verkar misstroende till det bestående inom stat och kyrka och demoraliserande för hemmen. Hvarje hem, där dessa agenter innästla sig, blir förr eller senare ruineradt. I första hand söka dessa 60 å 70 kringstrykande agenter att fånga kvinnan. Då de komma hem till Utah från sin så kallade mission, skryta de öfver sina mot kvinnan skamliga handlingar. Blott ett exempel. Vid en afskedsfest i Salt Lake City den första mars 1900 för Carl Carlson, som skulle resa till Sverige på mission, omtalade gamla missionärer sina bragder för att därmed inviga den nye missionären i hans kommande arbete. En J. O. H. Lundquist, som i sju år varit missionär i Sverige, omtalade öppet med en dålig hantydan, att han en tid bodde på ett ensamt ställe ute i skogen hos en hustru, som hade blott ett rum med två sängar, och mannen var borta.

Mångfaldiga exempel finnas på, att blott den ena maken blifvit vunnin men ej den andra. Därmed är husfriden förstörd och slutet blir, att den för mormonismen vunna måste resa till Utah.

Den statistik, som medföljer denna afhandling, visar, att dödlighetsprocenten är mycket stor ibland dem till mormonismen döpta. Detta har sin orsak i de sorger och misräkningar, som dessa bedragna få utstå. Många tvina bort af sin fanatiska längtan efter mormonernas Sion — en längtan, som af brist på medel icke alltid kan tillfredsställas.

Samma statistik visar ock det stora antal, som redan i Sverige affalla från mormonismen. Dessa affallna blifva i de flesta fall fritänkare och skadliga kräftsår för samhället.

Mormonpropagandans organisation i Sverige.¹⁾

Mormonernas styrka ligger i deras förträffliga organisation. De i Sverige från mormonernas Sion kringstrykande agenterna äro en ordnad kår, som i allt sitt arbete ledes från hufvudkvarteret, på Södermalm i Stockholm. Där tronar den af högste profeten i Utah för hela Sverige utnämnde missionspresidenten P. Mattson. Till

¹⁾ Nyare uppgifter meddelas sid. 51. Vi hafva icke desto mindre återgifvit äfven pastor Åslevs förteckning, enär en jämförelse erbjuder åtskilligt af intresse.

honom skall för hvarje månad inlämnas rapporter för hvarje agents arbete. Han har uppdelat Sverige i fem missionskonferenser. Hvarje konferens ledes af en president. Hvarje konferens är åter uppdelad i grenar, och hvarje gren har sin föreståndare. Hvarje konferens håller två stormöten under året, då missionssuperintendenten från Stockholm är närvarande för att instruera om bästa sättet för arbetets bedrivande och för att rådgöra med missionärerna om nya fälts upptagande.

Missionärernas tjänstetid är vanligtvis två år. Har någon visat sig ovanligt skicklig i sin agentur, kan han få förlängd tjänstetid med utsikt att därför blifva rikligen vedergäld. Under dessa två år få de ofta byta om verksamhetsfält, ty de missionera bäst, då de äro minst kända på en ort.

Då detta skrives äro följande missionärer från Amerika anställda i mormonvärfningens tjänst:¹⁾

Vid hufvudkvarteret i Stockholm: P. Mattson, president för den svenska missionen; Gust. H. Johnson är sekreterare och Sw. Swenson skrifvare för tidskriften Nordstjärnan. Sekreteraren skall dock förflyttas till att verka i Skåne, där han hoppas vinna sina släktingar för mormonismen.

De olika konferensernas arbetare äro:

Vid **Stockholms konferens**. Konferenspresident Charles V. Erikson, som tillika är föreståndare för *Stockholms gren*. Hans medhjälpare äro Axel A. Nylander och Josef P. Fernelius. Hufvudkvarteret är beläget vid Svarstengsgatan 3.

Uppsala gren med hufvudkvarter Svartbäcksgatan 58, Uppsala. Föreståndare John A. Rundswick; medhjälpare Erik T. Grass och Josef H. Anderson;

Eskilstuna gren med hufvudkvarter Sandbäcken 75, Eskilstuna. Föreståndare John E. Anderson och medhjälpare Frans W. Olend;

Örebro gren med hufvudkvarter Rydbäcksgatan 20, Örebro. Föreståndare John Andersson och medhjälpare W:m N. Lee;

Västerås gren med hufvudkvarter Slottsgatan 25, Västerås. Föreståndare C. W. Erikson och medhjälpare Nelson A. Anderson;

Dalarnes gren med hufvudkvarter Lundstedts gård, Smedjebacken. Föreståndare Josef Wall och medhjälpare John O. Peterson;

Gottlands gren med hufvudkvarter Brunngatan 5, Södervärn, Visby. Föreståndare John O. Löfgren och medhjälpare August W. Rytting.

Sundsvalls konferens. Hufvudkvarteret för denna konferens är Östermalm 33, Sundsvall. Gustaf A. Höglund är konferenspresident och föreståndare för *Sundsvalls gren*. Hans medhjälpare äro Brigham Monson och Andrew G. Lavin.

Gäfle gren med hufvudkvarter Tvärgatan 31, Gäfle. Föreståndare Carl E. Nelson och medhjälpare Armand F. Rundquist;

Luleå gren med hufvudkvarter Svartösten, Luleå. Föreståndare Alma A. Mineer och medhjälpare C. V. E. Krantz;

¹⁾ Se noten å föregående sida.

Östersunds gren med hufvudkvarter Nybo, Frösön. Föreståndare Emil Elm och medhjälpare James E. Holladay;

Härnösands gren med hufvudkvarter Sundgatan 15, Rotudden, Härnösand. Föreståndare Niels P. Swenson och medhjälpare Gustaf Peterson.

Norrköpings konferens. Konferensens hufvudkvarter är Norra Kungsgatan 7, Norrköping. Konferenspresident och föreståndare för *Norrköpings gren* är Aug. A. Nordvall och medhjälpare C. A. Dahlquist och Arvid Forsgren.

Vingåkers gren med hufvudkvarter i Nylund, Vingåker. Föreståndare Benni Ravsten;

Västerviks gren med hufvudkvarter i Gamleby. Föreståndare Alfred F. Anderson;

Kalmar gren med hufvudkvarter Stensögatan 8, Kalmar. Föreståndare Jared Nordgran och medhjälpare Reed T. Johnson.

Skånes konferens. Konferensens hufvudkvarter: Holländaregatan 11, Hälsingborg. Konferenspresident är J. P. Jönson.

Hälsingborgs gren med hufvudkvarter detsamma som konferensens. Föreståndare är A. L. Quist;

Kristianstads gren med hufvudkvarter Västra Smalgatan 187, Kristianstad. Föreståndare G. W. Jenson och medhjälpare C. W. Roos;

Ystads gren med hufvudkvarter Föreningsgatan 9, Ystad. Föreståndare Peter Johnson och medhjälpare Hjalmar Landgren;

Malmö gren med hufvudkvarter Kornettsgatan 9, Malmö. Föreståndare E. J. Sjöstrand och medhjälpare I. P. Thunell;

Halmstads gren med hufvudkvarter Väster 60, Litt. B, Halmstad. Föreståndare Henry Swenson och medhjälpare Leonard Olson;

Karlskrona gren med hufvudkvarter Östergatan 5, Karlskrona. Föreståndare C. G. Karlson och medhjälpare E. J. Jacobson.

Göteborgs konferens. Hufvudkvarter Linnégatan 68, Göteborg. Föreståndare för *Göteborgs gren* och konferenspresident är Thomas Spongberg; medhjälpare: John W. Johnson.

Sköfde gren med hufvudkvarter i Sköfde. Föreståndare Joseph Carlson och medhjälpare Axel W. Borgström;

Borås gren med hufvudkvarter Kullen, Borås. Föreståndare A. F. Anderson och medhjälpare Horace W. Egan;

Jönköpings gren med hufvudkvarter Pilgatan 11, Jönköping. Föreståndare P. G. Peterson och medhjälpare N. A. Peterson;

Värmlands gren med hufvudkvarter Norra Fridelund B, Karlstad. Föreståndare A. M. Nelson och medhjälpare C. O. Peterson.

Förutom de här namngifna hafva de några så kallade »omresände» missionärer.

Af denna indelning framgår, att hela riket belägras af mormonhären från Utah. Angående deras framtidsutsikter i Sverige säger mormontidningen Utah-Posten för den 15 mars 1906: »Vi tro, att missionen i Sverige har endast begynt, och att icke allenast tusende men tiotusende af Sveas bästa söner och döttrar skola förena sig med oss.»

Mormon-agenternas arbetsintensitet.

Mormonagenterna äro amerikanare eller svensk-amerikanare. De hafva i Amerika lärt sig att arbeta med raskhet. Denna vana kom-

mer dem äfven till godo i värfningsarbetet. De stå ej fåfånga på torget. Medan den himmelske husbondens tjänare sofva, så dessa ovänner med ifver sitt ogräs uti Herrens åker. Detta framgår klart af deras rapporter till sina myndigheter i Utah. År 1905 verkade 64 mormonmissionärer i Sverige. Dessa besökte 87,000 hem hos icke mormoner och höllo 3,000 offentliga möten, utdelade eller sålde 131,000 böcker och småskrifter samt döpte 110 personer. År 1906 verkade 66 agenter i Sverige. Dessa besökte 138,000 hem, sålde eller utdelade 232,689 böcker och småskrifter, höllo 3,163 offentliga möten och 21,559 »religiösa» samtal samt döpte 91 personer. Under detta års första sju månader verkade 61 agenter, som sålde eller utdelade 193,934 böcker och småskrifter, besökte 104,622 hem, höllo 14,762 »religiösa» samtal och 1,732 offentliga möten samt döpte 61 personer.¹⁾

Af detta framgår, att de arbeta som myror för att vinna sina proselyter. Huru länge skola de ostörda få hålla på med att utså sitt ogräs, underminera vår kristna tro och vårt familjelif samt värfva emigranter för Utah?

Huru skall mormon-propagandan hämmas?

Att ignorera ett så väl ordnadt angrepp af en utifrån kommande ärkefiende till vår kristna tro, kristen moral, till kristet familjelif och samhällsskick är oförsvarligt sömnaktigt och lättjefullt. Fienden har redan tagit tusenden till fånga och fört dem bort till fjärran land, där vi med egna öron hört de olyckligas suckan och med egna ögon sett deras förnedring. Men då nu ett allmänt uppvaknande ägt rum i vårt älskade fosterland, är att hoppas, att de vakna och sanna fosterlandsvännerna ej längre med sömnens ligkiltighet åse, huru dessa mormon-värfvare arbeta på att afskära lem efter lem ifrån den stora samhällskroppen.

Att söka hindra agenterna med fängelsestraff och böter förvärrar blott det onda. De blifva då martyrer, som säga sig lida för Jesu skull liksom hans första apostlar. Den enda effektiva åtgärden emot denna kräftskada är att liksom i Tyskland landsförvisa hela hydran.²⁾ Kan af klemighetsskäl ej detta ske, förorda vi, att ett par prästmän kallas och anställas att i hela riket resa omkring för att med föredrag och skriftspridning motverka och afslöja mormon-agenternas lögner. Augustana-synoden har tre eller fyra präster, som verkat fem å sex år som missionärer i Utah. Dessa prästmän borde hafva till medhjälpare tvenne lekmän, som vore omvända ifrån mormonismen och i Utah left folkets lif. En präst och en sådan lekman borde så resa tillsammans och besöka alla städer och byar, där mormon-agenterna verka eller verkat. Dessutom borde alla fosterländska tidningar användas i denna motmissions tjänst.

¹⁾ Se vidare sidd. 48 och 49. — ²⁾ Jfr härom sid. 55. *Red.*

Några reflexioner angående statistiken.

[Sid. 48—50.]

Det har varit mig omöjligt att på den korta tid, som blifvit mig gifven och utan penningeanslag, få denna statistik fullständig; men den torde ändå gifva en idé om mormonernas propaganda i Sverige. Den är tagen ur mormonernas egna rapporter om sin verksamhet i Sverige. Då det är fråga om emigration, gäller det endast sådana, som i Sverige blifvit döpta till mormoner. Den berör ej barn under åtta år. Det händer ofta att en hel familj utflyttar för en medlems skull, som blifvit mormon. I sådana fall rapporteras att blott en utflyttat, fastän kanske tio följde med. Vidare bör ihågkommas, att mormonsekten har inskränkt sin forna lära om omdop, hvarför många spara sitt dop, tills de komma till Utah. Ty endast där kunna de döpas, så att det har betydelse för evigheten. Många torde därför utflytta som verkliga mormoner, utan att det rapporteras, ty de äro ej döpta till mormoner i Sverige. En annan anledning för många att ej i Sverige döpa sig till mormon är Förenta staternas immigrationslagar, hvilka äro emot invandring af mormoner. Vi hafva anledning att tro, att ej ens halfva antalet af dem, som under de sista femton åren vunnits i Sverige och utvandrat, hafva rapporterats, ty de hafva ej varit döpta. Vi grunda detta antagande på egna iakttagelser och på tidningsrapporter samt på muntliga meddelanden af immigrantmissionären i Boston, där de flesta svenska mormoner numera landstiga för vidare befordran till Utah.

Enligt folkräkningen för år 1900 fanns det då i Utah omkring 20,000 svenskar.

Nu är att märka, att många svenska mormoner bo i Idaho, Montana, Wyoming, Nevada och Mexico. I Idaho finnas flera större svenska mormonsamhällen.

Må något göras för att i vår älskade fosterbygd stäfja denna för fosterlandet så skadliga propaganda!

Lowell, Mass., i september 1907.

P. E. Åslev.

III. Mormonmissionen i Sverige.¹⁾

Redan få år efter sedan mormonsamfundet stiftats och medan ännu de värsta förföljelserna däremot pågingo, sattes ett energiskt missionsarbete i gång för att lyckliggöra världen med det nya evangeliet. Det var frågan om ingenting mindre än att sprida läran till alla folk för att förbereda »insamlingen till Sion och det tusenåriga rikets grundläggning». År 1837 utsändes missionärer till de brittiska öarna; de följande åren till åtskilliga andra länder i Europa, till Australien, Ostindien, Sydafrika, Sandwichsöarna o. s. v. På de flesta håll var framgången till en början obetydlig, men i några länder uppväcktes en obeskriflig hänförelse, och stora skaror föllo till. Näst Storbritannien, där redan 1851 kunde inrapporteras öfver 30,000 döpta, visade sig de skandinaviska länderna vara det tacksammaste fältet för mormonpropagandan, främst Danmark, därnäst Sverige och Norge.

Missionen härstades tog sin början 1850. På sommaren detta år landstego i Köpenhamn fyra missionärer. Det var två amerikanare, Erastus Snow — en af de tolf apostlarne i mormonernas »quorum» — och G. P. Dykes, en dansk vid namn P. O. Hansen samt svensken John E. Forsgren, en f. d. sjöman. De tre förstnämnda begynte omedelbart verka i Danmark, medan Forsgren bestämdes att grundlägga missionen i Sverige. Han begaf sig till Gäfle, där han hade släktingar, och började utveckla en liflig verksamhet för sin läras utbredning. Framgången uteblef icke. Redan efter ett par månader hade ett tjugotal personer blifvit omvända och döpta. Nyheten härom spred sig hastigt och kom snart till myndigheternas kännedom. Forsgren arresterades och dömdes till landsförvisning, såsom den där utspred villfarande läror. Han fördes ombord på ett amerikanskt fartyg, som var destineradt till New York. Genom amerikanske ministerns mellankomst fick han emellertid tillåtelse att landstiga i Helsingör, hvarifrån han återvände till sina trosbröder i Köpenhamn. Motståndet eggade blott till förnyade ansträngningar. År 1853 kommo nya missionärer från Danmark öfver till Skåne och organiserade där den första svenska »grenen». Därifrån begåfvo de sig småningom norrut och på få år upprättades ett stort antal grenar, ordnade i tre konferenser, Stockholms, Göteborgs och Skånes, hvartill senare lagts Sundsvalls och Norrköpings. Den »skandi-

¹⁾ Redogörelse utarbetad af Fil. kandidat Karl Åmark, jfr sid. 4.

naviska missionen» omfattade till en början alla de nordiska länderna och lydde under en president i Köpenhamn. År 1905 organiserades en särskild svensk mission, som jämväl omfattar Finland och Ryssland, med egen president i Stockholm.

Mormonismens *pressorgan* härstades har varit den sedan 1851 i Köpenhamn utgifna tidskriften »Skandinaviens Stjerne», samt efter 1877 »Nordstjärnan», intill 1905 tryckt i Köpenhamn (på en besynnerlig dansk-svenska), därefter i Stockholm. Dessa tidskrifter lämna åtskilligt material för kännedomen om mormonmissionen i vårt land. Däri finnas ock intagna de statistiska årsrapporter, på hvilka tabellerna å sidd. 48 och 49 grunda sig.

Om missionens fortskridande och framgång i vårt land ge dessa tabeller rätt god upplysning. De synas visa, att största framgången ägde rum på 1860-talet. Därefter antyda siffrorna en successiv tillbakagång. Omvändelsenitet tyckes däremot snarare stegrats på de sista åren, att döma af antalet husbesök och utdelade skrifter. Man har anledning tro att siffrorna äro tämligen korrekta. Såsom nuvarande missionspresidenten meddelat, händer det emellertid hvarje år, att några medlemmar försvinna ur församlingarna, utan att man vet hvart de taga vägen. Detta är orsaken till, att siffrorna för nyintagna och (genom uteslutning, emigration eller död) afgangna medlemmar icke fullt öfverensstämmer med det för hvarje år uppgifna medlemsantalet. Om antalet emigrerade svenska mormoner finnas för åren 1881—1893 uppgifter i den danska officiella statistiken. Före år 1894 upprättades nämligen för mormoner ett särskildt slag af utvandrarkontrakt (se sid. 30), hvilket hade till följd, att dessa upptogos under särskild rubrik i utvandringsstatistiken. Som de svenska mormonemigranterna den tiden alltid reste öfver Köpenhamn, kunna dessa siffror betraktas som ganska exakta. I olikhet med mormonernas egen statistik, som icke medtager barn under 8 år, upptar denna danska statistik personer af alla åldrar. Emellertid uppge mormonerna, att under åren 1851—93 från hela Skandinavien utvandrade tillsammans 29,088 personer, hvaraf 7,147 barn under 8 år. Om man då antar att under de år den ifrågavarande danska statistiken omfattar ett proportionsvis lika stort antal barn befunnit sig bland de från Sverige ensamt utvandrade och så ökar de af mormonerna själfva angifna talen med detta antal, visar sig att de båda, ur olika källor stammande uppgifterna rätt väl stämma öfverens.

På det hela taget kan det nog sägas, att mormonmissionärernas verksamhet i vårt land fått fortgå tämligen ostördt; någon verklig förföljelse hafva de väl knappast annat än i början, och då tämligen sporadiskt, varit utsatta för. Före 1860¹⁾ inträffade ett par

¹⁾ Genom Kungl. förordningen den 23 oktober 1860 upphäfdes landsförvisningsstraffet för den, som »träder till eller utsprider villfarande lära». Nämnda förordning

fall af landsförvisning; sedermera ha mormonmissionärer några gånger blifvit ådömda fängelsestraff eller böter; de senast kända fallen inträffade i början af 1880-talet. Ej så sällan ha de däremot af myndigheterna förbjudits att hålla offentliga möten. Men på senare tid torde sådant ha inträffat mindre ofta, liksom ock de, att döma af missionärernas korrespondenser, förr rätt allmänt förekommande, mer eller mindre våldsamma anloppen från allmänhetens sida på senare tid just ej afhörts, hvarom t. ex. uttalanden som dessa bära vittne: »För närvarande rönes ingen förföljelse, och från de flesta arbetsmarker i missionen meddela äldsterna, att många äro villiga lyssna till deras vittnesbörd.» (Nordstjärnan 1891 n:r 22). »Missionärerna bemötas med stor välvilja bland folket. På många platser ha stora församlingslokaler upplåtits, hvarest våra äldste haft tillfällen att aflägga sina vittnesbörd för fulla hus af uppmärksamma åhörare.» (Nordstjärnan 1894 n:r 16).

Det försök som mormonerna gjort, att för sin församling i hufvudstaden vinna erkännande som kristet samfund, har emellertid misslyckats. Den 26 mars 1902 ingingo sjutton medlemmar af de sista dagars heliges församling i Stockholm, bland dem materialskrifvaren L. Björling, till Kungl. Maj:t med anhållan, att nämnda församling måtte blifva af staten erkänd och de själfva därigenom förunnas rätt till offentlig religionsöfning och de rättigheter i öfrigt, som i Kungl. förordningen den 31 oktober 1873, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, omförmålas. Kungl. Maj:t fann dock, efter inhämtande af yttrande från Stockholms stads konsistorium och öfverståthållareämbetet, icke skäl bifalla ansöknigen, enligt beslut den 27 juni 1902.

I sitt den 20 maj 1902 afgifna utlåtande, i hvilket öfverståthållareämbetet i skrifvelse den 16 juni samma år instämde, anförde konsistorium följande:

»Ehuru mormonernas sekt rekryteras från England, Tyskland och den skandinaviska Norden, så är det dock endast Amerikas Förenta stater, som medgifvit densamma fri religionsöfning, och detta med påföljd, som åtskilliga gånger gifvit regeringen därstädes anledning att allvarsamt ingripa, senast 1874 för att hämma de svåraste missbruk af sektens lära och författning. Redan den omständighet, att enligt den ansökan nu bilagda lärobekännelsen, en sådan i alla afseenden tvetydigt hopkommen bok som 'Mormons bok' af dem likställes med bibeln, sätter mormonerna i en undantagsställning, principiellt skild från de kristna trossamfundet, som gör, att uttrycket 'kristet' trossamfund är mera en tom term utan motsvarande verklighet och således

---

stadgade i stället böter från och med 50 till och med 300 rdr eller fängelse från och med två månader till och med ett år för den, som offentligen förkunnar eller till annans förledande annorledes utsprider lärosatser, som mot den rena evangeliska läran stridande äro. Den är nu ersatt af Kungl. förordningen den 16 november 1869, hvilken stadgar straff endast för försök att genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran (jfr sid. 54).

icke passar in för en kristen stat, som endast åt *kristna* trossamfund beviljar fri religionsöfning. Därtill kommer, att sekten i konsekvens med sin i samma lärobekännelse framhållna uppfattning af äktenskapet såsom villkor 'för ernående af lycksalighetens högsta mått', drifver månggifvet, som ju ock 1852 af Brigham Young upphöjdes till lag. Då detta skulle bidra till upplösande af det sedliga äktenskap, som utgör en af såväl familjens som samhällets förnämsta grundvalar, så vore redan från samhällets synpunkt en legalisering af sekten i vårt land på det högsta att afråda.

Den bilagda församlingsordningens 2:dra moment inrymmer ock åt den s. k. presidenten en både andlig och världslig myndighet af så omfattande beskaffenhet, att sekten i själfva verket skulle efter sin legalisering bilda det, hvarefter den alltid sträfvar, en stat i staten, och kunna föranleda ett presidentens skräckregemente lika med Brigham Youngs i Utah.

På grund häraf finner konsistorium det alldeles otänkbart, att petitionärernas underdåniga framställning skall kunna föranleda annan åtgärd, än att de hänvisas till att begagna den utväg, som för öfvet af deras religion står dem öppen, att emigrera till Utah, och får konsistorium i djupaste underdånighet på det allvarligaste afstyrka bifall till deras ansökan.»

Frågan, huruvida detta afslag skulle anses innebära, att mormonerna förvägrats rätt till offentlig religionsutöfning, bragtes af Stockholms stads konsistorium på tal två år senare i en skrifvelse till öfverståthållareämbetet den 8 november 1904, hvori konsistorium, under uttalande af sin åsikt att så vore förhållandet, fäster öfverståthållareämbetets uppmärksamhet på, att mormonförsamlingen, sedan dess samlingslokal i huset N:r 3 vid Svartensgatan blifvit färdig, därstädes hölle offentliga gudstjänster, hvilka plägade tillkännagifvas i hufvudstadspressen och till hvilka allmänheten ägde fritt tillträde; och hemställer om vidtagande af de åtgärder, hvartill berörda förhållande kunde anses föranleda.

Med anledning af denna anmälan infordrade öfverståthållareämbetet yttrande dels af föreståndaren för De sista dagarnes heliges församling i Stockholm predikanten Oley Olsson samt predikanten Charles Lindqvist och sånganförelaren Emanuel Olsson, hvilka med föredrag medverkat vid mormonförsamlingens offentliga gudstjänster, dels af materialskrifvaren Anders Ludvig Björling i egenskap af ansvarig föreståndare för samfundets lokal. Dessa upplyste, att samfundet, innan det förvärfvat egen samlingslokal, under lång tid i förhyrda lokaler hållit offentlig gudstjänst utan ingripande från ordningsmaktens sida, och betygade att därvid intet mot allmän lag stridande förekommit. Ytterligare upplysningar inhämtades genom polisen, hvilka jämväl omfattade utredning, »huruvida samfundet befördrade emigranter genom att sända sina medlemmar till Amerika», men hade det därvid, yttrar öfverståthållareämbetet i sin resolution den 4 februari 1905, icke kunnat påvisas, att omförmälda personer gjort sig skyldiga till olaglig emigrantbefordran.

»Vidare», heter det, »vill öfverståthållareämbetet erinra därom, att Kungl. förordningen den 16 november 1869 upphäft det i 1 § af

Kungl. förordningen angående ändring i gällande bestämmelser om ansvar för den, som träder till eller utsprider villfarande lära, den 23 oktober 1860, förekommande stadgande om ansvar för den, som offentligen förkunnar eller till annans förledande annorledes utspri-der lärosatser, som äro mot den rena evangeliska läran stridande, samt att det torde vara främmande trosbekännare obetaget att sam-las till gemensam andaktsöfning, äfven om andra därvid äga tillträde eller tid och ställe för sammankomsten kungöres i tidning, och detta äfven i det fall, att de icke för sin församling förvärfvat den ställ-ning, som enligt Kungl. förordningen den 31 oktober 1873 är för-behållen offentligen erkända församlingar.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt fann öfverståthållare-ämbetet konsistorii anmälan icke föranleda till vidare åtgärd.

Under hänvisning till hvad som förekommit i ämnet ingick kon-sistorium kort därefter, eller den 4 april 1905, till Kungl. Maj:t med en skrifvelse, hvori konsistorium framhåller, att enligt öfverståt-hållareämbetets mening mormonerna skulle, fastän Kungl. Maj:t ej bifallit deras ansökning att få bilda en af staten erkänd församling och trots § 1 i Kungl. förordningen den 31 oktober 1873, likväl få obehindradt hålla offentliga gudstjänster och sålunda i det stycket anses likställda med af staten erkända kristliga trossamfund. Kon-sistorium hade därför funnit sig böra anmäla dessa förhållanden hos Kungl. Maj:t, »och då mormonernas lära och författning är sådan, att den kan leda till svåra missbruk i såväl religiöst som etiskt hänseende och sådant också, såsom allmänt känt är, flera gånger verkligen inträffat i deras hemland, Amerika», hemställde konsisto-rium i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för hämmande af deras skadliga verksamhet i vårt land.

Kungl. Maj:t fann emellertid, enligt beslut den 25 maj 1905, konsistorii hemställan icke föranleda till någon åtgärd.

Trots att mormonsamfundet icke ansetts böra vinna statens er-kännande, drifva mormonmissionärerna således numera sin propaganda fullkomligt obehindradt; de hålla sina gudstjänster, som de annon-sera för allmänheten, utöfva sina ceremonier o. s. v. samt vandra omkring från ort till ort, från gård till gård och värfva anhängare för sitt Sion, det vill först och främst säga medlemmar som betala sin tionde¹⁾, hvilket emellertid blott är första steget för dessa att äfven i yttre måtto (genom emigration) förena sig med kyrkan. Det hela är alltså ett det mest välordnade, ehuru under religionens täck-

¹⁾ Tiondebetalningen synes i själfva verket vara det, som kyrkan hos sina med-lemmar mest uppskattar. »Ett af de bästa prof på en mans tro på evangeliet är be-talning af tionde . . . Män och kvinnor, hvilka betala deras tionde, binda sig starkare till Herrens verk genom att göra således, och den onde har mindre makt öfver dem än han skulle hafva, om de försummade denna betydelsefulla och viktiga plikt.» (Nord-stjärnan 1898 n:r 12).

mantel bedrifna emigrantvärfningssystem, och det verkar så mycket säkrare än andra som det förfogar öfver ett kraftigare vapen, nämligen den religiösa fanatismen.

Det skall nu lämnas några antydningar om mormonagenternas arbetssätt vid missionerandet.

* * *

Vid sitt missionsarbete gå mormonerna ytterst metodiskt tillväga, och förfaringssättet synes öfverallt vara ungefär enahanda. »Intet blifver utfördt i blindhet eller ovisshet. Evangeliets förkunnande försiggår efter väl bestämda regler, hvarifrån ingen af Herrens tjänare borde afvika.» (Nordstjärnan 1897 n:r 6). Det är till arbetsklassen förnämligast mormonerna vända sig, till torpare, handverkare, arbetare, tjänarinnor o. s. v. Det fordras naturligtvis alltid en viss brist på bildning och kritik för att kunna godtaga deras läror; och det är framför allt duktigt arbetsfolk man vill ha till Utah. Först göra missionärerna besök i hemmen; de gå ur hus i hus och utdela eller försälja sina traktater och böcker, säga att de skola återkomma snart, och göra det om de röna den minsta uppmuntran. Därefter gäller det att få insteg hos och komma till tals med folket. Sätten kunna ju därvid vara mångahanda.

I en artikel i Nordstjärnan 1898 n:r 7 lämnas några vinkar. »Några äldster besöker folket i deras hem och begär tillåtelse om att tala till dem angående religiösa ämnen, och en sådan begäran, när den är gjord på ett rätt sätt, kan icke lätt afvisas.

En annan plan, som missionärer med musikaliska talanger följer, är att lära några passande sånger och erhålla tillåtelse att besöka dem i deras hem och tillbringa en afton där, sjungande, och samtala om evangeliets principer. Den person, i hvilkens hus de möter, är naturligtvis anmodad om att inbjuda sina vänner och grannar. Vid slutet af en sådan sammankomst uttalar äldsterna sin önskan och villighet att möta med andra längre fram. På detta sätt erhåller de inbjudningar från några af de främmande gäster och i tur besöker dem i deras hem. Det samma framgångssätt är repeteradt och det kan fortsättas, intill en stor krets af vänner är formad.

Emellanåt händer, att syskon och missionärer gör bekantskaper med folk, som äro vänliga mot dem och deras tro, men omständigheter gör det omöjligt till att fortsätta dessa bekantskaper eller visiter. I sådana tillfällen kan mycket godt göras genom korrespondens. Ett godt bref om evangeliets principer är en varaktig predikan. Vänliga bref äro alltid mycket välkomna af dem, som mottager dem. De äro ofta bevarade och lästa många gånger och stundom cirkulera de ibland släktingar och vänner intill papperet, på hvilket det är skrifvet, är utnött.»¹⁾

Som exempel på lärogången vid mormonernas omvändelsearbete må följande utdrag meddelas ur en skildring af en person, som synes ha grundligt studerat mormonismen både hemma och borta:

¹⁾ Ofvanstående kan ju tjäna som prof på det språk, som bjudes de svenska helige i deras tidskrift.

»Sionsbrodern söker de fattiga. Han kan invändningarna och känner till, huru han skall bringa de enfaldiga i förvirring. För att riktigt kunna göra detta hafva missionärerna en fullständig dressyr, innan de utsändas. För detta ändamål måste de genomgå en bok — 'The Preceptor', d. ä. lärarytan — i hvilken finnas invändningar och bevis för och emot. — —

Mormonmissionären begynner vanligen med barndopet, när han kommer i samtal med en 'hedning'. Han känner väl till, att baptism och all tidens löslighet med afseende på denna grundsats i vår tro och lära ha banat vägen för tvifvel. Därnäst söker han vinna folkets förtroende, visar dem deras prästers brister, frågor om dessa gå i Kristi fotspår 'utan pung och rensel' etc. Vi må komma ihåg, att det är i synnerhet till de fattiga och obemedlade, som de vända sig. Hafva de vunnit deras tillit, så begynna de tala till dem om det 'nya evangelium', och det så glödande och lockande, att de snart insnärja dem. Folket begynner nu få drömmar och syner. Spörj en mormon, hvarför han tror, och om han är ärlig skall han svara: 'Jag har haft vittnesbördet!' Hvari består nu detta vittnesbörd? Jo, just i en dröm eller något liknande. När sedan afgörelsen genom dopet kommer, kan det åter blifva någon samvetsoro. De hafva nämligen hört rykten om månggifte, om Adam som Gud, etc. 'Är det sant?' lyder den bekymrade frågan från de vilseledda. Sionsbrodern eller den mer befastade mormonen skall svara: 'Nej, det är lögn; du skall icke bry dig om det; det är affällingar och hedningar, som påstå det!' Till och med om det kommer ett varningsord till dem från släktingar i Utah, förklaras allt helt fräckt för affällingars lögn. Sedan heter det: 'Du måste till Utah! Där är Israels insamling!' etc. (A. Mortensen, Mormonernas hemligheter, öfversättning från norskan. Stockholm 1887, s. 206).

Det enstämmiga vittnesbördet är, att mormonmissionärerna gå tillväga med stor förslagenhet och säkerhet. »Framför dessa stå ofta många enfaldiga, men ärliga och efter sanningen frågande människor nästan handfallna, helst som mormonernas utsände ofta äro begåfvade med ett flödande ordsvall, och icke sällan förete sig såsom fromma, nitiska, uppoffrande och försakande människor.» (K. G. S., Mormonismen, 1884).

När de så fått fast fot på en plats, börja de anordna offentliga möten, vanligen på något aflägsset ställe eller i ett privat hus, sedermera ock, om möjligt, i större allmänna lokaler. På platser med ett större antal församlingsmedlemmar förhyras särskilda samlingslokaler, där regelbundna gudstjänster hållas. I Stockholm äga mormonerna sedan 1904 en egen församlingsbyggnad, Svartensgatan 3. I söndagsskolor meddelas barnen den första undervisningen i mormonläran, hvarjämte genom s. k. unga mäns och unga kvinnors föreningar de unga uppfostras till deltagande i arbetet. I dessa förekommer ock undervisning i engelska språket till förberedelse för blifvande utvandring, såsom framgår t. ex. af de från Gäfle erhållna upplysningarna sid. 44. Att detta icke är någon nyhet, visar en notis i Nordstjärnan 1883 n:r 24: »I några af föreningarna tillbringas äfven en del af tiden med att studera engelska, och då de heliga hoppas att blifva insamlade med Guds barn i bergens dalar,

så kan man lätt inse nyttan af detta studium.» De s. k. kvinnliga hjälpföreningarna äro närmast afsedda för vård af församlingarnas sjuka och fattiga.

På detta sätt dragas alla med i arbetet, de flesta få något ämbete eller någon uppgift att sköta. Ensamt det s. k. lokala prästdömet omfattade 1908 ej mindre än 292 personer på ett samlat antal medlemmar af 1,930. Hvilken betydelse detta har för väckande och vidmakthållande af intresset säger sig själft.

Tidigare spelade ock underverk en stor roll vid omvändelsearbetet. Ätminstone känner man, att vid rörelsens begynnelse i England sådant i stor utsträckning praktiserades, och berättelser finnas om synnerligen klumpiga konster, som i den vägen öfvades. Öfvernaturlig helbregdagörelse har alltjämt sin gifna betydelse för att visa de andliga gåfvorna. Det heter i församlingsordningen: »Sjukas botande utföra de äldste medelst ifrig bön och åkallan om den åtrådade förbättringen och besvärjande i Jesu Kristi namn, att sjukdomen må lämna den sjuke medlemmen, efter det hans hjassa begjutits med olivolja, hvilken blifvit för detta ändamål särskildt välsignad.» Åtskilliga fall af sådan helbregdagörelse refereras i mormontidskrifterna.

Frågan, i hvad mån missionärernas arbete direkt går ut på att locka de omvända ut till Utah, skall behandlas längre fram. Här må först meddelas några notiser om hur mormonemigrationen under olika tider varit ordnad.

* * *

De »heligas» emigration har alltid skett i väl ordnade former och under noggrann uppsikt från kyrkans sida. Tills på sista åren af reste emigranterna från Sverige tre å fyra gånger om året jämte öfriga skandinaviska emigranter i stora sällskap, för hvilka genom en agent i Liverpool ingingos kollektiva kontrakt med resp. ångbåtslinie. Några återvändande missionärer medföljde alltid såsom ledare och uppsyningsmän, och dessa bestyrde om allt hvad emigranterna behöfde för sin nödtorft. Att emigranterna under dessa resor blefvo betydligt skinnade af sina ledare, har af talrika deltagare blifvit intygadt, men naturligtvis var det för dem också en fördel att allt sälunda på förhand ordnats för deras resa. Färden öfver slätterna till Utah var, som lätt förstås, innan järnvägen dit blef färdig (1869), en högst besvärlig sak. Den skedde med oxtåg och en tid t. o. m. med dragkärror, och de stackars emigranterna voro därunder underkastade de största lidanden. Många dogo under vägen.¹ Efter

¹ En sådan ökenresa, hvilken varade ungefär tio veckor, är målande beskrifven af N. Bourkesson i hans bok *Tre år i mormonlandet*, Malmö 1867.

den tiden kunde ju färden göras på ett bekvämare sätt; alltjämt höllos emellertid mormonemigranterna så väl afsöndrade från öfriga resande som möjligt, enligt ledarnes uppgift för att skydda dem för bedragare, men mera sannolikt för att in i det sista bevara dem från obehöriga inflytelser, tills de voro ordentligt indrifna i fällan.

Fortfarande resa de svenska mormonemigranterna mestadels öfver Köpenhamn; men de fara numer icke i så stora sällskap. Färden öfver Atlanten sker med *Hvita Stjärnliniens* ångare. Detta bolag har nämligen ingått kontrakt med mormonkyrkan om befordran af dess emigranter.

Tidigare gjordes bland de heliga i Utah stora sammanskott för att underlätta fattiga bröders utvandring. Dessa inflöto i den 1849 bildade »perpetual emigrating fund», hvilken handhades af »the perpetual emigrating fund company». Att det var rätt betydliga summor som på detta sätt utgingo till främjande af emigrationen, visar t. ex. en notis i Nordstjärnan 1883 nr 24 (uppgiften gäller hela Skandinavien): »De heliga där hemma hafva i år likasom året förut sändt ett belopp af öfver 120,000 kronor för de fattigas utfrielse». De sålunda understödda förpliktades emellertid att vid framkomsten så snart som möjligt återställa till kyrkan hvad som förskjutits dem. De som voro missnöjda vid sin ankomst till Utah funno sig på detta sätt i kyrkans våld utan möjlighet att undkomma.

Förenta Staternas regering såg med oro mormonsamfundets tillväxt genom en sådan systematiskt bedrifven immigrantimport. Detta samfund framstod som en allt farligare stat i staten, och den därstädes ohöjdt florerande polygamien innebar en utmaning mot Unionens hela rättsordning. För att söka stäfja denna trafik utsände statssekreteraren Evarts den 9 augusti 1879 ett cirkulär till Förenta staternas sändebud öfver hela världen, däri han fäste deras uppmärksamhet på det faktum, att den organiserade utskeppningen af immigranter, hvilken åsyftade att öka antalet lagtrotsande polygamister i Utah, var »ett öfverlagdt och systematiskt försök att bringa personer till Förenta Staterna i afsikt att kränka dess lagar och begå brott, uttryckligen straffbara enligt lagen». Han hänvisade till, att Förenta Staternas högsta domstol nyligen förklarar lagarna mot polygamien grundlagsenliga och att regeringen vore sinnad att med all kraft tillämpa dessa lagar gent emot personer, som gjorde sig skyldiga till förseelser däremot. De resp. sändebuden borde därför göra de regeringar, hos hvilka de voro ackrediterade, uppmärksamma på denna sak, för att dessa regeringar skulle kunna vidtaga åtgärder, »i syfte att stäfja organiserandet af dessa brottsliga företag genom agenter, hvilka på detta sätt äro verksamma utom räckhåll för Förenta Staternas lag, och att förhindra dem att afresa, hvilka

änna komma hit som lagbrytare genom att deltaga i sådana brottsliga företag, af hvem de än anstiftats».¹

Innehållet i detta cirkulär meddelades svenska Utrikesdepartementet genom en skrifvelse från Förenta Staternas minister i Stockholm den 23 september 1879. Framställningen hänsköts till Civildepartementet och föranledde en skrifvelse från chefen för detta departement till samtliga landshöfdingar och öfverståhållaren den 27 januari 1880 af följande lydelse:

»Uti en till mig afåten skrifvelse har Herr Ministern för utrikes ärendena meddelat, att Regeringen i de Förenta Amerikanska Staterna uttalat den önskan, att Kungl. Maj:ts regering ville med de henne till handa stående medel söka förhindra, att mormonagenter här i riket värfva anhängare, att, i afsikt att sluta sig till mormonsamhället i Utah vid Saltsjön, härifrån utvandra, hvarvid särskildt blifvit framhållet, att Amerikanska Regeringen ämnar anlita lagens hela stränghet mot dem, som genom det hos mormonerna brukliga månggifftet göra sig skyldige till lagöfverträdelse; Och får, med anledning här af, jag anhålla, att, för så vidt det kan vara att befara, det några mormonismens utsände söka inom länet (hufvudstaden) värfva anhängare, Tit. behagade föranstalta därom, att, på sätt som kan finnas mest ändamålsenligt, kännedom varder bland länsinnevånarne (hufvudstadens innevånare) spridd om den åtgärd, den amerikanska regeringen kommer att vidtaga i ändamål att hindra mormonismens utbredning och tillväxt genom invandring från främmande länder.

Stockholm den 27 januari 1880.

C. J. Thyselius.»

Hvilka vidare åtgärder, som framkallades af denna skrifvelse, är icke bekant. Vid förfrågan härom hos Stockholms läns landskansli förklarades skrifvelsen därstädes icke vara diarietörd, hvadan all ledning för vidare efterforskning saknades. Med all sannolikhet ha dessa åtgärder i alla händelser icke varit af den art, att de utöfvat nämnvärdt inflytande på ifrågavarande värfningsverksamhet.

Förenta Staternas regering tycks ej heller ha varit belåten med effekten af dess gjorda hemställan. I sitt första budskap till kongressen (1885) anbefallde presidenten Cleveland utfärdandet af en lag till förhindrande af mormonimporten till Förenta Staterna. Det ledde till intet. Men genom den s. k. Edmunds-Tucker-law 1887 upplöstes emigrantkompaniet och förbjöds representationen i Utah att fatta några beslut om främjande af immigration till territoriet. Linn säger sig af mormonmyndigheter ha erhållit det meddelandet att det, efter de rättegångar som följde på 1882 års polygamistlag, icke förekommit någon systematiskt ordnad immigrantimport — hvilket naturligtvis icke hindrat att värfningsarbetet ute på missionsfälten kunnat fortgå lika obehindradt som förut.

* * *

¹ W. A. Linn, The story of the Mormons, New York 1902, s. 613.

Missionen har alltid varit och är fortfarande en lifssak för mormonismen. »Insamlingen till Sion» eller, såsom det ock heter: »uppbyggandet af riket», har stått såsom målet, och därpå ha ytterst alla ansträngningar gått ut. Också har deras missionsarbete antagit imponerande dimensioner. Man må ha hvilka tankar som helst om mormonreligionen, man må erkänna att den hvilar på en än så bräcklig grund; man tvingas dock medge, att den förmått framkalla en tro och en fanatism, som åstadkommit förunderliga verkningar.

Gång på gång har sagts, att mormonismen vore på retur och att den hastigt ginge sin upplösning till mötes. Centralpacificbanans framdragande till Utah 1869 förespåddes skola bli en svår stöt för densamma, och det troddes att den ej skulle kunna motstå den därmed från öster allt kraftigare framträngande kulturen. Det samma har upprepats ofta senare. Men alltjämt står mormonismen vid makt och utvecklas så väl utåt som inåt, och den har visat en förvånande förmåga att lämpa sig efter förhållandena. Linn framhåller (a. a. s. 610), att det är en allmän åsikt bland dem som känna förhållandena, att prästerskapets inflytande öfver sina skaror aldrig varit starkare än nu; att affallen bland kyrkans medlemmar blifvit allt sällsyntare; att män af alla klasser alltjämt utan gensägelse mottaga order att gå ut på mission; och att tionden betalas mer regelbundet än sedan Brigham Youngs dagar. Samma författare uppgifver såsom fullt tillförlitligt, att år 1901 minst 1,400 mormonmissionärer voro i verksamhet i Förenta Staterna och annorstädes. Och dessas ifriga arbete går nu som förr ut på att öka kyrkans makt genom immigration af omvända till Utah.

Det vill emellertid synas som vore missionen numer något annorlunda inriktad än under mormonsamfundets grundläggnings- och kamp-tid. Då gällde det att bryta upp och fruktbar göra det vidsträckta land, som tagits i besittning, och därför behöfdes framförallt många och friska armar. Och för kyrkans egen säkerhet var det af vikt att under sina vingar församla en manstark skara. Lika mycket som af religiös fanatism måste »insamlingsarbetet» då ha förestafvats af omsorgen att gent emot den alltid fruktade och hatade unionsregeringen och mot kringströfvande skaror af äfventyrare hopskaffa och organisera en betryggande försvarsstyrka. Det är därför helt naturligt att man önskade och arbetade för att så många som möjligt skulle »afskiljas från Babylon» och förenas med de heliga i Sion.

Nu tyckes en större försiktighet därvid göra sig gällande. Man önskar åtminstone icke genast få i väg de nyomvända. Utah börjar bli alltmera befolkadt (ehuru visserligen till en stor del med »hedingar», som det gäller att hålla stängen); det finnes ej längre ett obegränsadt utrymme för nykomlingar, och det börjar bli ondt om »regeringsland»: mormonerna ha ju alltid sökt efterlikna det gam-

maltestamentliga jordbrukare- och herdelifvet och endast tvunget ägnat sig åt industriellt arbete.

Karakteristisk för den förändrade uppfattningen är en artikel i Nordstjärnan 1904 n:r 3 med titeln: Insamlingens ändamål. Där heter det bl. a.: »Oaktadt emigration icke predikas af de sista dagars heliges äldste, och de som önska draga bort för att sluta sig till vårt folk i Utah t. o. m. i många fall äro uttryckligen afrådade från att resa, föreställa sig likväl många, att de äro fyllda af den sanna insamlingsandan och att det enda de rätteligen kunna företaga sig är att slumpa bort sina tillhörigheter för en spottstyfver, upphöra med sitt handverk eller sin affär och hasta i väg till 'bergens dalar' så skyndsamt som möjligt. De besinna icke de besvärigheter som mötas i ett nytt land, och trots de tydligaste föreställningar tyckas de absolut icke kunna fatta verkligheten som den är. — Af dem som förlidet år emigrerade från den europeiska missionen reste ungefär 75 procent direkt till Salt Lake. Proportionsvis räknadt, hade endast få af dem något kapital eller ens någon handverkskicklighet att förlita sig på. De kunde vid ankomsten absolut ingenting utträtta, utom att vänta och vänta på att något tillfälle händelsevis skulle yppa sig för dem att få något att göra och att skaffa sig ett hem. Många föllä modet, när deras luftslott falla i spillror, och de kasta skulden på evangeliet, oaktadt felet ligger i deras egen tanklöshet.

Besinnar vårt folk någonsin, hvad det erfordras att uppehålla kyrkans verksamhet i världen? Hon behöfver i dag trofasta bedjande sista dagars helige, hvilka lefva sin heliga religions principer, lika mycket som hon behöfver de omresande äldsternas tjänster. Världen behöfver deras följevärldiga exempel, grenarna och konferenserna behöfva deras tjänster, deras tionde och deras inflytande. Och det är därför att dessa heliga, som äro till oändligt större nytta här än de kunna vara i Amerika, ha en sådan brådskas att komma till Sion, som våra lokala grenar och organisationer ständigt försvagas och alltid måste kämpa hårdt för sin tillvaro.»

Den svenska missionens ledare har ock muntligen förklarar, att kyrkan nu mer än förr åsyftade grundläggandet af varaktiga församlingar här i landet, ehuru väl arbetet för emigrationen alltjämt inginge som ett nödvändigt led i missionsverksamheten. Han framhöll på samma gång att den skärpta amerikanska invandringslagstiftningen härvidlag influerat en del.

Det faller af sig själf, att det i främsta rummet varit ungt och arbetskraftigt folk som man önskat få ut till Utah; och att det icke minst varit unga kvinnor som man sökt förmå att flytta dit, är ju helt naturligt, då där, såsom i allmänhet i unga kolonistländer, ett missförhållande rådt i proportionen mellan könen.¹⁾ Den å sid. 50 anförda statistiken öfver de via Köpenhamn utvandrade svenska mormonerna, så vidt bekant den enda tillgängliga som visar fördelningen efter kön, anger också en viss öfvervikt för kvinnorna. Det relativt stora antalet barn tyder emellertid på, att en betydlig del af de

¹⁾ Detta börjar dock nu utjämnas. År 1890 funnos i Utah ännu på tusen män endast 882 kvinnor. År 1900 hade kvinnornas antal ökats till 953 på tusen män eller ungefär samma förhållande som för Förenta Staterna i dess helhet. I samtliga de elfva västra staterna och territorierna funnos år 1900 endast omkring 779 kvinnor mot tusen män, således ett relativt vida mindre antal kvinnor än i Utah.

utvandrade utgjorts af familjer. En orsak till att kvinnorna äro i majoriteten kan väl ock vara, att de öfverhufvudtaget torde vara mer mottagliga för religiös påverkan än männen, helst då den som här är förenad med förespeglingar om goda platser och fördelaktiga giftermål. Ihågkommas måste ock att det enligt mormonernas tros-lära uttryckligen förbehållits de kvinnor, som blifvit »beseglade» till troende män, att nå den fulla saligheten, och att utsikterna härtill äro mycket goda i mormonlandet, där ungarlarna äro ett synnerligen föraktadt släkte, som i paradiset måste tjänstgöra som de vederbörligen beseglades drängar.

Frågan om en af mormonerna eventuellt bedrifven särskild kvinno-
värfning sammanhänger på det närmaste med frågan om månggifvet. Att ett sådant ännu i dag praktiseras bestrides tendentiöst af mormonerna själfva. Genom presidenten Woodruffs manifest år 1890 och genom de i Utahs konstitution intagna bestämmelser ha, som bekant, mormonerna förbundit sig afstå från månggifvet (hvilket redan dessförinnan, såsom särskilda undersökningar visat, *möj-
ligen* icke har utöfvats i så vidsträckt mån som gemenligen antages). Hur det verkligen förhåller sig med uppriktigheten af detta åtagande och genomförandet däraf, därom ha skilda meningar uttalats. Af mormonerna själfva bedyras, att några nya polygamiska äktenskap icke vidare ingåtts efter år 1890, men att dock män, som före den tiden äktat flera kvinnor, fortfarande anse dessa som sina hustrur, »ty de hade genom heliga beseglingsordonnanser och förbund ingått dessa äktenskap för tid och evighet». »Men som dessa numera äro gamla män, så förminskas deras antal hastigt, och det är nu jämförelsevis litet kvar af hela systemet.» (Ur ett tal af aposteln Ch. W. Penrose, Nordstjärnan 1905, n:r 14).

I en officiell förklaring från första presidentskapet 1907 heter det ock: »Annalerna visa, att år 1890, då manifestet utgafs, fanns det 2,451 familjer i månggifte. Under nio års tid blefvo dessa reducerade till 1,543. Fyra år senare var antalet 897, och många af dessa ha sedan dess upphört.» (Nordstjärnan 1907, n:r 10).

Gentemot dessa bedyranden kan sättas ett uttalande som den nuvarande mormonpresidenten fällde i Washington i mars 1904: »Hvarje man af någon betydelse (ibland mormonerna) har haft mera än en hustru.» Kongressledamoten Landis från Indiana förklarade vid kongressen i Washington 1900 den 24 jan., att blott tre af mormonernas tre presidenter och tolf apostlar hafva hållit den ed de 1890 aflade att afstå från månggifvet. Och senatoren Read Smoot (mormon) tillstod, att han för sin del hade kännedom om 756 familjer, som lefde i månggifte.

Det kan också förtjäna anföras, hvad en så grundlig kännare af mormonismen som Linn anser om denna sak. Han förklarar

(a. a. s. 615) som sin mening, att den i Förenta Staterna ganska vanliga åsikten, att polygamien numera vore slutligt bragt ur världen, hvilat på okunnighet om den viktiga plats läran härom intar i det mormonska lärosystemet och om begränsningen af presidenten Woodruffs manifest. Han visar upp, att de medgifvanden åt allmänna opinionen, som där gjordes, skedde icke på grund af ändrad åsikt hos kyrkan själf beträffande månggiftet, utan helt enkelt för att skydda kyrkans medlemmar från förlust af medborgerliga rättigheter. Manifestet fördömde icke månggiftet i och för sig; det endast rådde de heliga att af omtanke för sin egen fördel underkasta sig Förenta Staternas lag. Linns åsikt är därför, att mormonkyrkan tills vidare endast förhåller sig afvaktande och väntar på ett gynnsamt tillfälle att befria sig från det påtagna tvånget. Dess ifriga verksamhet att skaffa sig inflytande i grannstaterna skulle ock vara förestafvad af omsorgen att förhindra antagandet af ett för densamma ogynnsamt amendement till unionsförfattningen. »Att månggifte fortfarande i många fall praktiseras, måste man tro», säger han, »om ej de klaraste icke-mormonska vittnesbörd skulle förkastas. Detta borde ock blott vara, hvad man helt naturligt måste vänta bland ett folk, som länge hade lärts att månggiftet var en religiös plikt, och då förbudet däremot pålagts icke af dess egna kyrkomyndigheter utan af en utanför stående regering, till hvilken fientlighet så länge inpräntats hos detsamma.»

Om månggiftets praktiska och moraliska olägenheter torde vara öfverflödigt att här orda. Det kan härvid hänvisas till ett arbete af Mrs J. A. Froiseth med titeln *The Women of Mormonism or the story of polygamy as told by the victims themselves*, Detroit 1882 (öfversatt till svenska 1883), hvori meddelas ett rikhaltigt, för denna fråga ytterst betydande material.

Hvad som emellertid gör att polygamien bland mormonerna för oss framstår så särskildt förhatlig, är den karaktär den gifvits af religiös institution, förbunden med stygga ceremonier. Endast dess prägel af ett nödvändigt frälsningsverk kan också förklara, att mormonkvinnorna någonsin underkastat sig densamma. De blefvo inlärdas, att de endast såsom »beseglade» till en troende medlem af mormonkyrkan »för tid och evighet» kunde vinna saligheten, att området kring jorden vore fyllt med andar som sökte ett »jordiskt tabernakel» för att genom detsamma uppnå frälsning, och att ju flera barn de kunde bringa till världen, desto flera andar bistode de på vägen till frälsning. Det påstås att kvinnorna med tiden funnit sig i denna ordning. Vid flera stora möten lära kvinnorna hafva uttalat sig till förmån för polygamien, och Linn yttrar (a. a. s. 616), så otroligt det än kan låta, att enligt de vittnesbörd han erhållit

om mormonismen i våra dagar, äro de mormonska kvinnorna nu de ifrigaste försvararne af polygamiska äktenskap.

* * *

Tillgängliga underrättelser synas gifva vid handen, att Utah numera är ett blomstrande och i stark utveckling stadt samhälle. Mormonfolkets arbetsamhet och duglighet prisas. »Med rätta har mormonernas vapenmärke utgjorts af en bikupa», yttrar t. ex. Wallis (»Ett besök hos mormonerna», Nordisk Tidskrift 1888, sid. 408); »ännu i dag erkännes allmänt, att idogare samhälle icke på många ställen finnes. Ingen, som i mormonstaten *kan* arbeta, är lat eller har rättighet att vara lat; men så har mormonismen från första början och allt framgent aldrig sökt rekrytera sig ur andra leder än deras, som redan voro vana vid dagens tunga och besvär.» Det säges att åt de fattiga ägnas god omvårdnad, och att nykterheten är allmän. Till följd af detta säges bland mormonerna i Utah råda ett jämförelsevis allmänt välstånd. Å andra sidan hvilat hierarkiens makt tung öfver mormonismens bekännare; deras personliga frihet är kringskuren, och äfven ekonomiskt äro de i hög grad underkastade kyrkans godtycke. Detta senare har naturligtvis gjort många immigranter missnöjda med sin ställning. De ha tröttnat att träla för en kyrka, hvilkens inre tomhet, falskhet och despotism de först vid framkomsten blifvit varse.

IV. Uppgifter genom länsstyrelserna.

Med anledning af den begäran, som år 1907 af Emigrationsutredningen ställdes till Kungl. Maj:ts Bef.-hafvande i de särskilda länen (jfr sid. 3 här ofvan), inkommo från ett stort antal kronolänsmän äfvensom från magistraten i flere städer upplysningar i ämnet, hvilkas väsentliga innehåll här återgifves.

Stockholms län. I *Södertälje* ha vid ett par tillfällen under de sista tio åren mormonpredikanter uppehållit sig samt därvid sökt värfva proselyter, dels genom föredrag och dels genom traktater, hvilka utdelats såväl vid föredragen som vid predikanternas besök här och där i husen. — I *Östhammar* lyckades på 1860-talet en från Utah utskickad person förmå en och annan att öfvergå till mormonismen och afflytta till Utah. Af därvarande Rådstufvurätt ådömdes han 300 kronors böter, hvarefter han lämnade landet. — I *Färentuna* härad förekom för några år sedan vid ett par tillfällen värfning för vinnande af proselyter åt mormonismen, ehuru utan resultat. — Inom *Börstäl* verkade under åren 1904—1905 tvenne mormonagenter genom anordnande af religiösa möten i privata hem. — En f. d. *Vaddöbo*, som utvandrat till Utah, sökte, under besök i hemtrakten år 1902 eller 1903, genom föredrag värfva anhängare åt mormonismen. — I *Svartlösa* härads södra distrikt förekommo för omkring femton år sedan andaktsöfningar, ledda af utskickade mormoner. På senare år har mormonismen därstädes alls icke afhörts.

Uppsala län. I *Uppsala* finnas omkring ett tjugotal äldre personer, som hylla mormonismens läror, men dessa hafva numera ingen särskild samlingslokal och hålla ej några offentliga möten. — I *Kungshusby* är bosatt en hemmansägare, som bekänner sig till mormonismen och för omkring tolf år sedan återkommit från en längre tids vistelse i Utah. Det har förekommit, att kringresande mormonpredikanter af svensk nationalitet anländt till honom och kvarstannat någon tid; men dessa hafva åtminstone icke öppet bedrifvit någon agitatorisk verksamhet, och några proselyter ha icke, så vidt det kunnat utrönas, under de sista tio åren erhållits. — I *Norunda* härad ha under sista tiden uppträdt personer, som utdelat skrifter rörande mormonismen. En familj, bestående af man, hustru och tvenne minderåriga barn, afreste våren 1907 från Björklinge till Utah på biljetter, skänkta af mannens därstädes bosatta föräldrar. — Från *Films* och *Dannemora* distrikt afreste på 1870-talet några personer till Utah, hufvudsakligen till följd af inflyttelse från inom angränsande distrikt sig uppehållande värfvare.

Södermanlands län. I *Nyköping* ha vid några tillfällen hållits mormonistiska föredrag. Intet försök till emigrantvärfning. — Från *Eskilstuna* afreste i april 1907 en person till Utah, sedan han någon tid förut tillhört det mormonistiska samfundet. Föreståndaren för församlingen i staden, Johan

Erik Andersson, har meddelat, att sagda person rest helt och hållet på eget initiativ och att emigrantvärfning öfver hufvud taget ej bedrifvits i staden. Enligt polisens uppgift finnes ingen anledning att betvifla riktigheten af dessa påståenden. — I *Torshälla* ha mormoner en och annan gång med långa mellanrum hållit fåtaligt besökta möten. — Magistraten i *Strängnäs* meddelar, att Länsstyrelsen den 31 mars 1883, på stadens därom framställda begäran, stadgat vite för upplåtelse af rum därstädes till sammankomster för diskussion eller hållande af föredrag rörande mormonismen. Bestämmelsen föresakades däraf, att en från Amerika återvänd svensk man, skomakaren Jönsson, hållit enskilda föredrag om Förenta Staterna och däribland mormonismen. J., som ansåg sig obehörigen förföljd, återvände efter några år till Utah, i sällskap med en garfwaregesäll från staden. — I *Mariefred* uppträdde för omkring femton år sedan en mormonpredikant, ehuru utan framgång, i proselytmakeri. — I Svärta finnas tre personer, som hylla mormonismen, enligt meddelande af länsmannen i *Rönö* härad. — Från *Oppunda* härads västra distrikt omtalas, att två mormonmissionärer vanligen pläga uppehålla sig inom och genomvandra distriktet. De söka genom samtal och möten i hemmen vinna anhängare och genom förespeglningar om de fördelar, som bjudas i Utah, särskildt den mot i Sverige höga afföningen, locka arbetsfolk till utvandring dit. Ha numera ej synnerlig framgång. — Inom *Villåttinge* härad finnas två familjer som hylla mormonismen, men icke utträdt ur statskyrkan. Af deras barn ha under de sista åren tre emigrerat till Utah. Värkning för vinnande af anhängare åt mormonismen har åtminstone icke offentlig försiggått. — I *Näshulta* finnas, enligt meddelande af länsmannen, anhängare af mormonismen, men under senare år har ingen därifrån emigrerat. — I *Väster-Rekarne* uppträdde för några år sedan mormonmissionärer och utdelade småskrifter. Rönkte dock ingen vidare uppmuntran.

Östergötlands län. I *Norrköping* finnes en »De sista dagars heliges» samlings- och predikolokal. — I *Kinda* härads norra distrikt ha förr funnits mormoner, men de äldre äro nu döda, och de yngre ha för flera år sedan utvandrat till Utah. — I *Hammarkinds* härads södra distrikt uppträdde omkring år 1902 två yngre svensk-amerikaner, hvilka föregåfv sig verka för mormonismen. Ingen lokal uppläts åt dem för hållande af föredrag, och de afreste snart på befolkningens yrkande.

Jönköpings län. Sedan hösten 1906 äro i *Jönköping* bosatta tvenne mormonmissionärer, nämligen kanadensiske undersåten Per Gustaf Peterson, född den 4 augusti 1855 i Gäfle, och amerikanske undersåten Horace Walter Egan, född den 27 augusti 1885 i Utah. De ha dels i staden, dels å kringliggande landsbygd varit verksamma genom spridande af skrifter för vinnande af proselyter åt mormonismen, men ha bestämdt förnekat, att de bedrifvit emigrantvärfning eller att de vunnit någon enda för sin religion. — I *Tveta* härads slottsdistrikt uppehöll sig våren 1907 mormonmissionären P. G. Peterson från Jönköping och utdelade religiösa skrifter. Det är icke känt att några anhängare vunnits. — I *Östra* härads första distrikt ha för några år sedan mormonmissionärer drifvit propaganda, men tillförlitliga upplysningar därom ha ej kunnat vinnas.

Kronobergs län. I *Växjö* uppehöll sig vid ett tillfälle under år 1906 en å två dagar tvenne mormonapostlar, hvilka gjorde försök till värfning af anhängare åt sin sekt.

Kalmar län. I *Kalmar* har någon gång inträffat, att mormoner, som vistades därstädes på tillfälligt besök, utdelat skrifter rörande mormonismen. — I *Oskarshamn* sägas mormonmissionärer uppträda nästan hvarje år, dock utan märkbart resultat. — I *Västervik* vistades år 1905 under fjorton dagars tid ett par personer, hvilka agiterade för mormonismen. — Inom *Lofa* och *Västra Ed* har, enligt uppgift af länsmannen, i enstaka fall inträffat, att svensk-amerikaner under enskilda samtal sökt verka för mormonismen. I två kända fall ha nyförvärfvade anhängare utvandrat till Amerika. — I *Södra Tjusts* härads norra distrikt ha tid efter annan uppträdt personer, som utdelat skrifter rörande mormonismen. — Af länsmannen i *Tunalän* omtalas, att 1901 tvenne omkring 25 år gamla, svensktalande mormonapostlar ankommo till Misterhults socken, där de utdelade skrifter. — Äfven från *Handbörds* härads östra samt från *Stranda* härads norra och *Södra Möre* härads södra och västra distrikt meddelas, att mormonapostlar någon gång därstädes vandrat omkring under de senaste åren och spridt skrifter. Något fall af utvandring till Utah från dessa distrikt omtalas ej.

Gottlands län. I *Visby* har sedan 1905 en mormonpredikant uppehållit sig. — I *Södra fogderiets* södra distrikt säges utdelning af mormonskrifter genom kringvandrande missionärer en och annan gång ägt rum.

Blekinge län. Från *Ramdala* meddelas, att tvenne mormonmissionärer, K. G. Karlsson och E. J. Jacobsson, bäge sedan år 1906 boende i Karlskrona, på olika ställen samtalat med personer om mormonismen, men icke försökt locka någon att utvandra. (Uppgiften lämnad af en i Lyckeby bosatt mormon, hustru Sara Pettersson). — Äfven inom *Kristianopol* och *Jämshög* ha personer, såväl män som kvinnor, vandrat omkring och sökt värfva anhängare åt mormonismen, ehuru, efter hvad det tros, utan nämnvärdt resultat.

Kristianstads län. I *Kristianstad* finnas några få personer, som anslutit sig till mormonismen. För närvarande äro där tvenne missionärer, den ene från West Jordan, Utah, den andre från Wyoming. I en privat bostad hålla de föredrag första söndagen i hvarje månad. De verka äfven å kringliggande orter. Det uppges, att hvarken dessa missionärer eller de som dessförinnan besökt staden bedrifvit emigrantvärfning. — I *Simrishamn* uppträdde under år 1906 ett par mormoner. De vunno åtminstone en anhängare. — I *Engelholm* likaledes ett par under år 1905. — I *Vinslöfs* distrikt har hvarje sommar under flera år två mormonmissionärer ströfvat omkring för att värfva proselyter. De sägas ha uppträdt med en viss säkerhet, på det bestämdaste förnekande att månggifte ägde rum bland dem. I synnerhet ha de sökt engagera unga kvinnor med löfte om förmånliga platser i Utah. Deras verksamhet lär icke ha haft synnerlig framgång. — Från *Osby* reste en person för omkring tio år sedan till Utah. — I *Vä* distrikt ha under åren 1899—1904 uppehållit sig mormonpredikanter, vanligen två samtidigt, men vid större möten tre à fyra. De ha i allmänhet verkat 3—6 månader på samma plats. Första tiden höllo de sina möten i goodtemplarhuset i Hvilans municipalsamhälle mot en afgift af 3 kr. pr gång. Sedermera ha de förhyrt lokal i arbetaren Anders Ekströms hus å N:o 14 Odal, där de hållit sina predikningar, äfvensom i Kristianstad och i trakten däromkring. Efter år 1904 ha inga predikanter infunnit sig, enär värfningen de senaste åren gått särdeles trögt. — *Degeberga* distrikt har sedan många år brukat besökas af mormonmissionärer. Deras verksamhet säges dock ej ha krönts med synnerlig framgång.

Malmöhus län. Poliskammaren i *Hälsingborg* uppger, att en därstädes bosatt person, som bekänner sig till mormonismen, agiterat för utvandring till Nordamerika. Under vintern 1907 afreste två personer till Utah. — Polisen i *Landskrona* meddelar, att därstädes för omkring 20 år sedan en mormonmissionär för första gången hållit möten och att denne efter ihärdigt arbete lyckats värfva fem personer, hvilka utvandrade till Utah. Åren 1902 och 1903 höllo två svensk-amerikanske missionärer, Textorius och Svensson, liknande möten, men lyckades icke, såvidt känt är, värfva några emigranter. År 1904 besöktes staden af en infödd amerikansk mormonagent, men på grund af sin bristande kunskap i svenska språket höll denne inga möten och lyckades än mindre värfva några anhängare. — I *Ystad* ha under en följd af år en eller flera från Utah utsända personer vistats. För ett par år sedan afreste en hel familj till Utah, påverkad, som man tror, af dessa kolportörer, hvilka under sitt vistande i staden nästan alltid bott hos ifrågavarande familj. Familjefadern befann sig i mycket goda ekonomiska omständigheter. Under större delen af år 1907 ha tvenne missionärer uppehållit sig i staden. Dessa vistas, enligt uppgift, bland arbetarebefolkningen i eller närmast omkring staden samt söka under bibelsamtal öfvertyga sina åhörare om fördelarna att tillhöra mormonismen och förhårliga landet Utah såsom den bästa plats på jorden att bosätta sig på. — I *Trelleborg* höllo i slutet af år 1906 några kringresande mormoner ett par offentliga föredrag angående mormonismen. Några proselyter vunnos efter all sannolikhet icke. — Från *Skytts* härads västra distrikt uppges det någon gång ha inträffat, att någon person mottagit mormondop. — Länsmannen i *Luggude* härads östra distrikt meddelar, att i Ljungsbygd är bosatt en f. d. snickare vid namn Svensson, som med understöd från Utah arbetar i mormonismens tjänst. Han har en församling, bestående af sex personer, bosatta inom Södra Vrams kommun. Under år 1907 har han nedlagt sin snickareverkstad för att helt ägna sig åt predikantssysslan. — Någon gång besökes distriktet af en amerikansk mormonpredikant. — Enligt länsmannens i *Luggude* härads västra distrikt uppgift återkom för ett par år sedan till distriktet en sjuttioårig svensk-amerikan efter fyrtio års vistelse i Utah i syfte att värfva anhängare åt sin sekt. Hans hufvudsakliga verksamhet lär ha varit förlagd i städerna. — Från *Bara* härads västra distrikt meddelas, att en svensk-amerikan vid namn Eriksson från Utah vid besök i i sitt hem i Lomma socken under de sista tjugua åren förmått en del personer från nämnda socken att öfvergå till mormonismen och utvandra. Värffningarne ha skett genom öfvertalningar i arbetarehem. — I *Ljunits* härad har en och annan gång en person vandrat omkring och utbjudit böcker och skrifter rörande mormonismen. Då handel icke kommit till stånd, ha böckerna gifvits utan betalning. — Ön *Hven* besöktes hösten 1906 och våren 1907 af tvenne mormonmissionärer. Några anhängare vunnos ej.

Hallands län. I *Halmstad* vistades den 1 aug. 1907, enligt skrivelse från stadsfiskalen, tvenne mormonpredikanter, Henry Svensson och Leonard Olsson, bägge amerikanska undersåtar. Den förre hade uppehållit sig där fyra, den senare tre månader. Vid förhör ha dessa uppgifvit, att de ej bedrifvit värffning af proselyter för mormonismen, att det likväl händer, att personer göra sällskap med mormoner till Amerika för att därigenom få resällskap och vägvisning, samt att en mormonpredikant ej får stanna mer än sex månader å hvarje plats. Stadsfiskalen tillfogar, att »det emellertid är bekant, att värffning för mormonismen försiggår, fastän den äger rum på olika sätt, om hvilket man dock ej kan komma under fund», samt att, då en mor-

monpredikant begifver sig härifrån landet, han vanligen har med sig flera personer, nästan enbart fruntimmer.

Göteborgs och Bohus län. Enligt skrivelse från poliskammaren i *Göteborg* höllo för ett tjugotal år sedan mormoner möten i lokal därstädes i syfte att vinna proselyter. På senare tid uppgifves sådan värfning ej ha förekommit.

Älfsborgs län. Till *Borås* ankommo i december 1903 tre eller fyra mormonapostlar. De annonserade om offentligt föredrag i ordenslokalen i Landala, men förbjödos att hålla detta. Sedan dess ha med korta mellanrum vanligen två sådana apostlar vistats i staden, ehuru ej hela tiden samma personer. De ha icke sökt hålla föredrag, men ha verkat i tysthet genom försäljning och gratisutdelning af skrifter. Medel till sitt underhåll ha de fått sig tillsända. De ha förnekat, att de velat påverka någon att utvandra, men ehuru det icke kan styrkas att utvandring skett på grund af öfvergång till mormonismen, är det enligt magistratens mening antagligt, att sådana fall likväl förekommit. — I *Ulricehamn* ha understundom kringresande personer sålt mormonistiska skrifter. — I *Redvägs* härads norra distrikt inträffade för 35 å 40 år sedan att personer sökte värfva anhängare åt mormonismen. Närmare upplysningar om deras verksamhet ha ej kunnat erhållas. — *Tössbö* härad genomströfvades någon gång af mormonmissionärer, hvilka, enligt länsmannens utsago, dels sprida religiösa skrifter, dels med hvarjehanda förespeglingar söka locka befolkningen, hufvudsakligast kvinnor, att utvandra.

Skaraborgs län. I *Lerdala* uppträdde år 1900 tvänne mormonagenter. De lyckades vinna en statkarl med familj för sin lära, hvilken statkarl jämte familjen omedelbart därpå utvandrade till Utah. — I *Öm* och *Bredvik* ha mormoner en och annan gång under sista åren försökt värfva proselyter, ehuru, såvidt känt är, utan framgång. — I *Varnhem* ha uppträdt från Amerika återkomna, till mormonismen omvända svenskar och predikat sin lära. De ha vunnit några få familjer, af hvilka en del emigrerat till Utah och därifrån tillskrifvit hemmavarande släktingar att begifva sig dit. Antalet af personer, som utvandrat på grund af öfvergång till mormonismen, angifves till omkring tio.

Värmlands län. I *Karlstad* har vid tvenne tillfällen, 1902 och 1907, inträffat, att mormoner uppträdt och hållit föredrag. Ehuru de icke öppet sökt värfva anhängare, är det, enligt polisintendentens åsikt, troligt, att de i hemlighet försökt öfvertala personer att öfvergå till mormonismen. — Från *Kristinehamn* och *Filipstad* meddelas, att föredrag om mormonismen därstädes för några år sedan hållits, men att några anhängare, såvidt känt är, icke vunnits. — I *Kils* härad ha mormonpredikanter någon gång uppträdt och hållit föredrag samt utdelat skrifter, dock ej efter år 1903. Ett fåtal personer såges ha värfvats. — Enligt meddelande af länsmannen i *Jösse* härads västra distrikt besöktes för några år sedan Köla socken af ett par mormonpredikanter. Inga anhängare lära ha vunnits. — I *Östra Emtervik* uppträdde under åren 1900 och 1904 mormoner och höllo möten i bondgårdarna samt utdelade skrifter. Inga anhängare vunnos.

Örebro län. I *Örebro* finnes en mormonförsamling på omkring 25 medlemmar, af hvilka endast tre regelbundet lära erlägga åskad tionde. Församlingsföreståndaren, som ombytes hvar sjätte månad, är vanligen utsänd

från Utah och härstammande från Sverige. Det förnekas, att dessa föreståndare bedrifvit värfning. Såvidt känt är, har endast en typograf med hustru och barn för ett par år sedan utvandrat till Utah. — Från *Askersund* omtalas, att under sommaren 1905 en person anlände till staden och utlyste ett religiöst möte, men då det visade sig, att afsikten med hans föredrag var att värfva anhängare åt mormonismen, blef han af de närvarande afbruten och fann för godt att aflägsna sig från staden. — I *Karlskoga* uppträdde mormonpredikanter för några år sedan, men lyckades ej vinna några anhängare.

Västmanlands län. I *Västerås* ha under vissa tider de senaste åren uppträdt mormonapostlar, hvilka vid enskilda sammankomster och samtalsvis prisat mormonstaten Utah och framhållit förhållandena där såsom på allt sätt bättre än här. De synas icke ha förmått någon person i staden till utvandring. Vid förhör med en af mormonmissionärerna har denne uppgifvit, att de icke hafva i uppdrag att söka förmå personer att utvandra till Utah utan endast att sprida sin lära. — I *Svedvi* och *Ramnäs* har då och då en mormonpredikant rest omkring och hållit föredrag samt utdelat ströskrifter. På de sista tio åren har någon anhängare icke i känt fall vunnits. — I *Dingtuna* ha under sista åren, efter hvad länsmannen meddelar, tio personer utvandrat till följd af agitation för mormonismen. Denna har i allmänhet försiggått under sammankomster i hemmen. — Inom *Skinskattebergs* och *Sala* distrikt ha mormonpredikanter någon gång uppträdt. — Från *Frös-hults* socken afreste för omkring tjugu år sedan en torparänka till Utah.

Kopparbergs län. Från länsmännen i *Sundborns* och *Vika*, i *Silfbergs*, *Gustafs* och *Torsångs*, i *Bjursås*, i *Orsa*, i *Näs* och *Säfsnäs*, i *Grangärde* och i *Söderbärke* distrikt meddelas, att mormonpredikanter någon gång, ehuru i allmänhet icke på sista tiden, visat sig och samtalsvis eller genom spridande af ströskrifter sökt vinna anhängare. Något fall af öfvergång till mormonismen eller utvandring af sådan orsak från dessa distrikt såges ej vara känt. — Däremot omtalas från *By*, att två hemmansägare därstädes år 1899 sålde sina hemman och med sina familjer flyttade till Utah, troligen lockade af någon mormonpredikant; från *Ore*, att sommaren 1902 där uppträdande mormonpredikanter värfvat fyra familjer om 25 personer, hvilka begifvit sig till Utah; samt att predikanter äfven sedan rest omkring därstädes, ehuru ingen utvandring af till mormonismen omvände sedan dess förekommit; från *Norrbärke*, att därstädes hvarje år förekommer försök till värfning för mormonismen. Under år 1907 ha tvenne personer, Josef Wall och André Andersson, båda svensk-amerikaner, verkat genom föredrag och utdelande af skrifter. De ha uppgifvit, att missionärerna utsändas för en tid af två år med skyldighet att å vissa bestämda platser bedrifva sin verksamhet och utbytas af andra efter dessa två års förlopp.

Gäflborgs län. I *Gäfle* finnes en församling, bestående af ett tjugutal medlemmar af arbetarebefolkningen, män och kvinnor, gifta och ogifta. Hvarje medlem är skyldig till mormonsamfundet erlægga en tiondedel af hvad han äger eller förtjänar. Hvar söndag kl. 5 e. m. hålles offentlig predikan och på f. m. söndagsskola i ett rum i huset n:r 31 Tredje Tvärgatan. Dessutom afhållas möten, dels i goodtemplarlokalen, Tredje Tvärgatan 41, och dels i Folkets hus lokal, Västra Islandsgatan 8. I regel ha två missionärer samtidigt varit stationerade i staden. Den 20 juli 1907 voro där anställda A.

F. Rundqvist och Carl Nelson, bägge nordamerikanska undersåtar, men födda af svenska föräldrar i Utah. Missionärerna äro skyldiga att uppehålla sig i Sverige i två år. På hvarje plats få de ej stanna mer än sex månader. Rundqvist och Nelson ha uppgifvit, att de voro farmare i Utah samt att de utan någon slags ersättning från mormonsamfundet bedrefvo missionsverksamhet i Sverige, men att deras förflyttning från den ena orten till den andra skedde på befallning af presidenten för Sverige, P. Mattson i Stockholm. Tillsporda om sin verksamhet ha de uppgifvit, att de aldrig uppmuntrat någon att utvandra, ehuru de på tillfrågan gärna lämnat upplysningar om Amerika; att ändamålet med deras härvaro vore att omvända så många som möjligt; samt att deras verksamhet bestode i predikande, söndagsskola för barn, besök och samtal i hemmen samt utdelande af broschyrer. De sade sig emellertid ha kännedom om, att på senare år åtskilliga personer från Gäfle emigrerat till Utah. Någon gång hade ock händt, att till Utah återkomna missionärer, som i Sverige blifvit bekanta med unga kvinnor, hvilka de önskat göra till sina hustrur, tillsändt dem respensionar, ifall de varit medellösa. De medgäfv, att enligt mormonernas lära skulle »de sista dagars helige» i den yttersta tiden församlas i Sion (staden Salt Lake City i Utah), men att denna tidpunkt vore så aflägsen, att någon agitation för denna samling ännu ej behöfde bedrivas. De omtalade vidare, att f. n. rådde stor brist på arbetsfolk i Utah, att arbetet där betalades mycket högre än i Sverige, att den arbetande klassen ej behöfde betala skatt samt hade fria skolor m. m. På särskild tillfrågan erkände de, att de minst två kvällar i veckan undervisade unga personer af båda könen i engelska språket, men utan ersättning och oafsedt om de voro mormoner eller ej. — Åtskilliga andra personer ha tillsports om mormonernas propaganda, men utan att något egentligt nytt framkommit.

I *Söderhamn* ha mormonmissionärer ibland uppehållit sig men öfvervakats så noga, att det icke anses sannolikt, att de lyckats vinna några anhängare. — I *Norråla* utdelade år 1906 ett par personer tillhörande mormonsamfundet religiösa skrifter och sökte äfven muntligen påverka en och annan att ansluta sig till deras sekt. — I *Järfvö* gick år 1903 en person omkring och utdelade mormonistiska skrifter. Detsamma uppgifves för en del år sedan ha inträffat i *Norrbo* distrikt. Den därvid utdelade skriften bar titeln: »Evangeliets sanna grundsatser framställda af Orson Pratt, en af de tolf apostlarna i Jesu Kristi kyrka af Sista dagars helige», tryckt i Köpenhamn 1884.

Västernorrlands län. I *Härnösand* ha under sista åren periodvis uppehållit sig personer som sökt vinna proselyter åt mormonismen, ehuru, såvidt känt, utan resultat. — I *Sundsvall* infunno sig år 1903 fyra mormonmissionärer, hvilka annonserade om möten och anordnade religiösa föredrag. Två af dem blefvo efter kyrkorådets anmälan åtalade för förseelse mot k. förordn. den 11 dec. 1868 och ådömdes böter, hvarefter de försvunno från orten. Andra ha emellertid senare infunnit sig. Deras verksamhet omfattas af allmänheten med föga intresse. Såvidt känt är har endast en kvinna utvandrat till följd af öfvergång till mormonismen. — I *Örnsköldsvik* ha kringresande mormoner någon gång uppehållit sig. Inga proselyter ha, efter hvad man känner, vunnits. — Från länsmanen i *Njurunda* uppges, att ehuru mormoner icke uppträdit inom distriktet, de dock genom sina möten i Sundsvall sannolikt värfvat flera personer för sina läror. — I *Indal* ha mormonpredikanter då och då besökt några byar och värfvat proselyter, ehuru antalet icke kunnat uppgifvas, liksom icke heller om mormonpropa-

gandan föranledt någon emigration. — *Sollefteå* distrikt har på sista åren ett par gånger besökts af mormoner, hvilka hållit religiösa föredrag och utbjudit litteratur. Några proselyter lära icke ha vunnits.

Jämtlands län. I *Hackås* reste en person under vintern 1906—1907 omkring och sålde skrifter rörande mormonismen. — I *Offerdal* ha mormonistiska föredrag någon gång hållits.

Västerbottens län. Från *Skellefteå* samt från *Umeå*, *Bygdeå* och *Jörn* meddelas, att mormonmissionärer på senare år stundom visat sig och hållit föredrag eller utdelat traktater, utan att dock i känt fall ha vunnit anhängare. — I *Lycksele* södra distrikt lära åtminstone tre flickor ha vunnits genom mormonpredikanters verksamhet i de aflägsnare byarne. Länsmannen i detta distrikt framhåller, att sådan verksamhet i allmänhet försiggår i allra största hemlighet, så att icke ens de närmaste erhålla full kännedom om rätta sammanhanget med deras vuxna barns och anhörigas emigration.

Norrbottnens län. I *Luleå* ha mormoner en och annan gång hållit föredrag. I Svartösten ha, enligt meddelande af länsmannen, under de sista 6 å 7 åren nästan ständigt uppehållit sig tvenne mormonpredikanter, olika hvarje år, företrädesvis svensk-amerikaner. De ha hållit offentliga religiösa föredrag, i hvilka dock, såvidt man vet, icke ingått direkta uppmaningar till emigration, samt enskildt besökt personer i hemmen. Åtminstone fem personer (en man och fyra kvinnor) ha från Svartösten afrest till Utah. Att predikanterna verkligen uppträdt som emigrantvärfvare, anser länsmannen vara sannolikt, ehuru sådant naturligtvis är svårt att leda i bevis. — I *Öfver-Luleå* sägas tid efter annan mormonpredikanter ha uppträdt och hållit föredrag och i samband därmed sökt värfva emigranter, ehuru med ringa framgång. — Från *Råneå* ha alltsedan 1903 tre kvinnor utvandrat till Utah. — I *Neder-Kalix* har förekommit, att mormonpredikanter — vanligen yngre, välklädda manspersoner med fördelaktigt utseende — rest omkring i skogsbyarne och hållit föredrag samt utdelat skrifter. De ha uppehållit sig ibland flera dagar i byn för att göra sig bekanta. Någon tid efter det de lämnat orten har vanligen en del ungdom, hufvudsakligast yngre ogifta kvinnor, emigrerat.

I detta sammanhang må meddelas nedanstående uttalande af Fröken Kerstin Hesselgren, som i september 1907 på uppdrag af Emigrationsutredningen vistades i Liverpool för att närmare utfråga de kvinnliga emigranterna (jfr sid. 3 här ofvan samt Bilaga VII). Hon skriver i sin reseberättelse:

»Någon sorts mormonutvandring har jag omöjligen kunnat få tag uti.

Alla flickor, jag varit i tillfälle att tala med, ha rest tillsammans med släktingar eller bekanta, vanligen någon återvändande svensk-amerikan. Något större antal flickor än 3 å 4 i ett sällskap såg jag dock aldrig, och de förfrågningar jag gjorde bland de resande gäfvos samma resultat.

Jag har emellertid från säkert håll fått vetskap om, att Hvita Stjärnlinien gjort kontrakt med ett i Liverpool förefintligt mormonkontor, om att som andra klass passagerare befordra såväl deras missionärer som deras emi-

granter mot tredje klass afgift. I allmänhet gå de med en ångare kallad Republic. De bo däremot ej på Hvita Stjärnliniens hotell, möjligen på Allanliniens andra klass hotell.

Den största mängden mormonemigranter kommer från Danmark och Holland, endast ett mindre antal från Sverige. Från början af maj till slutet af september detta år (1907) befordrades c:a 50 svenska mormoner på Hvita Stjärnliniens båtar; däraf har dock en hel del varit män.

På den resa, Republic gjorde strax innan jag kom till Liverpool, hade den medfört 40 mormoner, hvaraf 6 eller 7 voro svenskar.»

Äfven de af Emigrationsutredningen utsända manliga emissarierna, hvilka i ett par fall åtföljde emigranterna under öfverresan öfver Atlanten (jfr Bilaga VII), hafva meddelat, att det ej lyckades dem komma i förbindelse med några mormon-emigranter. Till en del kan detta förklaras redan om — såsom ofvan antydes — dessa senare pläga resa på andra klass i stället för å de vanliga emigrantplatserna, ett förhållande som då icke var känt.

V. Statistiska uppgifter.

De uppgifter, som innehållas i här offentliggjorda Tab. A, äro meddelade af pastor Åslev; i vissa fall hafva kompletteringar utförts i Emigrationsutredningens kansli. Dessa uppgifter såväl som Tab. B—D äro helt och hållet hämtade ur mormonmissionärernas egna årsberättelser och kunna i regeln ej från annat håll kontrolleras. Hvad värde, som bör tillerkännas dem, är alltså obekant. Jfr dock sid. 24.

Sid. 22 här ofvan har pastor Åslev meddelat några anmärkningar till dessa tabeller. I öfrigt må tilläggas följande:

Tab. A. Rubriken »missionärer» omfattar de från Utah på missionsarbete hitsända prästerna, hvilka, såsom förut omnämnts, i regeln icke tjänstgöra mer än två år i sänder. De äro af olika värdighet; sålunda voro år 1909, af i allt 70 missionärer, 4 som buro titeln »högrpräster», 17 med titeln »sjuttio» (väl efter »de sjuttio lärjungarna») och 48 med titeln »äldster»; dessutom en kvinnlig missionär, anställd vid »Missionskontoret». — Af »lärarne och diakonerna» år 1909 voro 52 af det förra slaget och 32 af det senare. — Antalet »medlemmar» omfattar icke barn under åtta års ålder; jfr Tab. C. — Om antalet, döpta, uteslutna och emigrerade se sid. 22 samt här nedan.

Tab. E. Jfr sid. 24 här ofvan.

* * *

Tab. A, som meddelar en öfversikt öfver mormonernas verksamhet i Sverige, börjar med år 1852. För åren 1850 och 1851 finnas summariska uppgifter för bägge åren tillsammans, utvisande att under dem 95 personer i Sverige blifvit döpta, af hvilka 27 sedermera uteslutits och 54 emigrerat. Tilläggas dessa tal till vederbörande koll. i Tab. A, finner man att, enligt mormonernas egna uppgifter, under de sextio åren 1850/1909 i allt 17,259 personer blifvit i Sverige döpta till mormonismen; af dessa skulle 5,116 hafva senare uteslutits, 1,452 hafva dött i Sverige och 7,822 hafva emigrerat. Vid 1909 års utgång borde alltså hafva funnits kvar 2,869 mormoner i Sverige, men i verkligheten uppgifves antalet präster och församlingsmedlemmar vid denna tidpunkt till 1,904 (enligt Tab. A och Tab. C). Något mer än 950 skulle alltså hafva affallit utan att om dem några upplysningar vunnits, — förutom att här icke alls förutsatts någon

[Forts. sid. 50]

Tab. A. Öfversikt af Mormonismens arbete i Sverige.¹⁾

Å r.	Gre- nar.	V id å r e t s s l u t .				U n d e r å r e t				
		Mis- sio- närer.	Lokala prästadömet.			Med- lem- mar.	döpta.	ute- slutna.	emi- gre- rade.	döda.
			Äld- ste.	Präs- ter.	Lärare o. dia- koner.					
1852	.	.	4	4	2	100	70	.	2	.
1853	5	.	10	7	6	100	160	31	2	.
1854	10	.	15	11	13	186	141	4	43	1
1855	13	.	21	19	26	273	163	14	22	2
1856	20	.	35	22	38	402	238	82	.	3
1857	25	.	73	52	60	541	370	75	64	6
1858	28	.	86	71	73	526	235	115	6	13
1859	35	.	128	70	68	594	235	83	61	13
1860	36	.	141	63	76	722	283	77	53	5
1861	47	.	153	70	81	978	462	98	73	4
1862	58	.	150	75	107	1,202	640	131	276	21
1863	60	.	136	73	124	1,289	621	200	361	16
1864	42	.	124	64	118	1,296	509	244	224	1
1865	39	.	124	49	120	1,258	331	188	164	15
1866	38	.	140	68	117	1,220	390	193	210	22
1867	39	.	156	69	108	1,305	320	173	18	17
1868	38	.	143	71	106	1,324	397	225	144	11
1869	39	.	144	53	93	1,320	371	164	201	21
1870	36	.	134	52	89	1,488	438	154	93	30
1871	36	.	122	68	83	1,536	264	172	181	19
1872	35	.	116	59	83	1,510	389	168	257	22
1873	32	.	104	64	87	1,477	399	161	260	26
1874	21	.	113	62	79	1,329	370	159	230	39
1875	23	.	128	62	76	1,357	322	112	151	23
1876	23	.	128	76	60	1,317	270	115	128	21
1877	23	.	152	58	66	1,328	315	117	139	25
1878	21	.	157	66	90	1,534	559	126	160	14
1879	19	.	156	75	108	1,701	460	119	128	24
1880	19	.	163	72	129	1,809	534	115	229	34
1881	21	21	142	71	122	1,807	479	103	266	33
1882	21	25	136	75	106	1,788	455	104	343	37
1883	21	30	120	74	107	1,744	370	103	222	37
1884	20	27	116	65	106	1,735	368	127	204	37
1885	21	26	105	65	116	1,774	259	73	167	27
1886	21	23	110	74	105	1,781	276	77	175	17
1887	21	24	114	77	117	1,845	366	86	167	27
1888	21	23	121	78	120	1,881	347	70	161	25
1889	21	21	129	78	122	1,899	282	54	171	22
1890	21	27	130	96	120	1,837	298	59	172	47
1891	21	28	128	87	100	1,789	293	53	212	28
1892	22	46	129	88	112	1,786	248	53	130	29
1893	23	38	132	79	118	1,735	192	60	122	36
1894	24	36	141	78	115	1,692	211	50	119	42
1895	23	41	151	76	117	1,704	191	60	62	33
1896	23	41	147	88	129	1,761	214	28	66	42
1897	23	57	144	85	124	1,806	244	33	57	33
1898	23	64	157	97	131	1,844	307	30	101	32
1899	22	60	163	93	121	1,911	183	25	97	38
1900	24	61	160	95	124	1,912	175	22	118	50
1901	24	57	156	85	122	1,872	150	29	74	42
1902	28	62	149	82	113	1,866	157	10	113	35
1903	28	60	139	79	117	1,892	134	22	69	39
1904	26	65	141	67	103	1,868	123	21	74	42
1905	28	64	138	65	101	1,754	110	27	96	49
1906	28	66	139	70	105	1,680	91	28	76	30
1907	27	65	131	67	99	1,674	124	27	104	29
1908	25	69	123	67	102	1,638	121	21	70	38
1909	25	70	130	61	84	1,629	140	19	80	28

¹⁾ Jfr föregående sida.

Tab. B. Verksamheten inom de olika »konferenserna», år 1909.

Konferens.	Gre- nar.	Vid årets slut.					Under året			
		Mis- sionä- rer.	Lokala prästadömet.			Med- lem- mar.	döpta.	ute- slut- na.	emi- grera- de.	döda.
			Äldste.	Präster.	Lärare o. dia- koner.					
Stockholms . . .	7	23	64	25	38	884	80	14	32	16
Göteborgs . . .	4	9	28	10	8	149	3	1	9	5
Skånes	5	11	9	11	22	245	23	—	18	3
Sundsvalls . . .	5	14	7	9	6	156	17	4	6	1
Norrköpings . .	4	11	22	6	10	195	17	—	15	3
Summa 1)	25	70	130	61	84	1,629	140	19	80	28

Tab. C. Hela antalet medlemmar af mormonförsamlingarna i Sverige.²⁾

Vid slutet af år	Med- lemmar. ³⁾	Barn. ⁴⁾	Summa.	Vid slutet af år	Med- lemmar. ³⁾	Barn. ⁴⁾	Summa.
1896	2,125	498	2,623	1903	2,227	393	2,620
1897	2,159	524	2,683	1904	2,179	412	2,591
1898	2,229	530	2,759	1905	2,058	354	2,412
1899	2,288	493	2,781	1906	1,994	335	2,329
1900	2,291	478	2,769	1907	1,971	323	2,294
1901	2,235	404	2,639	1908	1,930	274	2,204
1902	2,210	408	2,618	1909	1,904	278	2,182

Tab. D. Uppgifter om mormonmissionärernas arbets sätt i Sverige.

Å r.	Husbesök.		»Evan- geliska samtal.»	Strö- skrifter spridda.	Böcker afyttrade.	Möten afhållna.
	För ut- delning af skrifter.	Efter in- bjudning.				
1896	26,635	.	10,504	16,046	1,624	2,744
1897	48,707	1,638	13,775	39,727	1,235	2,416
1898	58,472	2,011	12,879	57,310	1,330	3,016
1899	62,629	2,905	14,363	81,633	1,838	2,792
1900	75,090	1,115	14,499	97,838	3,839	3,103
1901	66,573	1,868	15,188	85,088	2,702	3,364
1902	89,174	3,093	15,489	107,317	10,478	4,627
1903	75,426	4,384	15,076	97,719	14,801	2,351
1904	75,761	4,406	14,250	91,128	20,478	3,453
1905	83,483	4,196	15,024	108,075	22,968	3,129
1906	132,124	6,437	20,559	195,880	36,809	3,163
1907	160,815	4,910	24,062	256,745	50,338	3,004
1908	168,731	6,956	27,077	272,618	45,192	2,201
1909	167,399	7,865	24,022	275,399	42,624	3,027
S:a för de fjorton åren År 1909:	1,291,019	51,784	286,767	1,782,523	256,256	42,390
Stockholms konferens .	67,568	2,690	7,596	105,966	14,616	1,004
Göteborgs	29,317	1,680	3,542	40,320	5,723	381
Skånes	31,052	962	4,133	58,126	8,273	815
Sundsvalls	17,526	1,438	4,634	30,598	5,529	407
Norrköpings	21,936	1,095	4,117	40,389	8,275	420
Summa 5)	167,399	7,865	24,022	275,399	42,624	3,027

1) I summan 70 missionärer ingå 2, som äro anställda vid »Missionskontoret». — 2) Före år 1896 saknas uppgift om barnen. — 3) Rubrikerna »Lokala prästadömet» och »Medlemmar» i Tab. A. — 4) Under åtta års ålder. — 5) I summan 42,624 »afyttrade böcker» ingå 208 ex. afyttrade direkt från »Missionskontoret».

Tab. E. Öfver Köpenhamn utvandrade svenska mormoner, åren 1881/1893.

Å r.	Män.	Kvinnor.	Barn under tolf år.	Summa.
1881	109	166	116	391
1882	116	137	118	371
1883	103	120	130	353
1884	66	94	117	277
1885	49	93	56	198
1886	57	99	81	237
1887	53	85	75	213
1888	53	89	74	216
1889	58	102	78	238
1890	60	89	105	254
1891	87	98	103	288
1892	42	68	87	197
1893	42	63	71	176
Summa för de tretton åren	895	1,303	1,211	3,409

återinvandring från Utah. Huruvida i verkligheten någon sådan återinvandring (af fortfarande sekten tillhöriga personer) i nämnvärd utsträckning äger rum, är oss obekant.

Enligt Tab. A skulle medelfolkmängden af mormoner i Sverige (oberäknadt barnen) hafva under åren 1853/1909 uppgått till 1,746 personer. Årliga antalet afidne blir på detta sätt enligt talen här ofvan = 14·6 på tusen medlemmar; särskildt för åren 1881/1909 — sedan de äldres relativa antal kanske hunnit blifva något större — utgör dödstalet till och med 16·1 promille. Då man erinrar sig, att barn under åtta års ålder äro uteslutna och att de högsta åldrarna äfven under senare tider torde varit jämförelsevis fåtaligt representerade, synas dessa tal gifva en viss bekräftelse åt pastor Åslevs här ofvan uttalade uppfattning, att dödligheten bland de i Sverige kvarlämnade mormonerna är hög.

Tab. A och Tab. C gifva en föreställning om ökningen eller minskningen af mormonernas antal i Sverige från tid till annan. För hvart tionde år (eller närmast så) blifver resultatet följande:

År	Lokala prästdömet.	Församlingsmedlemmar.	Summa.	Dessutom: Barn.	Totalsumma.
År 1852	10	100	110	.	.
» 1860	280	722	1,002	.	.
» 1870	275	1,488	1,763	.	.
» 1880	364	1,809	2,173	.	.
» 1890	346	1,837	2,183	.	.
» 1900	379	1,912	2,291	478	2,769
» 1909	275	1,629	1,904	278	2,182

Under de senaste åren skulle antalet således hafva gått tillbaka. Emellertid bör med afseende härå anmärkas, att då mormonstaten disponerar öfver medel att förhjälpa till Utah så många af prose-lyterna som den finner lämpligt, medan man önskar i Sverige kvarlämna det antal som erfordras att bilda stödjepunkter för missionsverksamheten, så äro ofvanstående tal utan större betydelse från synpunkten af sektens verkliga utbredning. Hvad man känner i sistnämnda fall är endast det ofvan refererade faktum att under de sextio åren sammanlagdt 7,822 mormoner uppgifvas hafva utvandrat från Sverige — säkerligen en för låg siffra, då den omfattar blott här i Sverige döpta och utesluter en mängd familjemedlemmar, — samt uppgiften från 1900 års folkräkning i Förenta Staterna att i Utah funnos omkring 20,000 svenskar (af hvilka dock ej alla äro mormoner), hvarförutom ett okänt antal svenska mormoner uppgifvas vara bosatta i de stater som närmast omgifva Utah.

Uppmärksammas bör i tabellerna här ofvan den egendomliga proportionen mellan »prästadömet» och »församlingsmedlemmarna». År 1909 t. ex. omfattade det lokala prästadömet 275 personer, förutom de 70 missionärerna från Utah, medan församlingsmedlemmarna voro endast 1,629. Under äldre år var denna proportion ännu anmärkningsvärdare. Sid. 30 här ofvan framhålles denna sak från den fördelaktiga sidan, nämligen såsom en väl funnen organisation, där så många som möjligt af församlingens medlemmar tilldelas sina speciella uppgifter, hvilket håller deras intresse vaket. Å andra sidan torde knappast vara möjligt annat än att denna stora öfverbyggnad kommer att tynga ganska hårdt på församlingen i ekonomiskt hänseende. Åtminstone är det bland de enklare mormonerna en mycket allmän klagan att gästfriheten utnyttjas till det yttersta. Att missionärerna icke åtnjuta någon lön eller något understöd från Utah och alltså äro helt och hållet hänvisade till sina församlingsmedlemmar, är redan påpekadt sid. 10.

Sid. 19 här ofvan har återgifvits pastor Åslevs förteckning å i Sverige verkande mormonmissionärer vid ingången af år 1907. Då denna förteckning alltså nu är föråldrad, återgifves efter tidskriften Nordstjärnan en ny, upptagande förhållandena sådana de voro vid ingången af år 1910.

Vid hufvudkvarteret i Stockholm: Peter Sundvall, president för den svenska missionen.

Stockholms konferens: Emil W. Weed konferenspresident och föreståndare för *Stockholms gren*. Medhjälpare äro Gustave W. Teudt, G. E. Oskarson, Martin Christiansen och Albin E. Johnson.

Uppsala gren: Andrew G. Erikson (föreståndare), Nelhper Svenson och Ernst Lindquist. Grenens kontor: Svartbäcksgatan 59, Uppsala.

Eskilstuna gren: A. Geo. Lavin (föreståndare), John Anderson, Carl A. Johnson och Roni C. Ahlquist. Kontor: Åsgatan 75, Eskilstuna.

Örebro gren: Erik A. Stenquist (föreståndare) och Erik J. Isakson. Kontor: Rudbecksgatan 20, Örebro.

Västerås gren: Joseph Erikson (föreståndare) och Gideon N. Hulterström. Kontor: Slottsgatan 25, Västerås.

Dalarne gren: Willard Henriks (föreståndare) och John O. Erikson. Kontor: Jakobs gårdar, Borlänge.

Gottlands gren: Lars Andersson (föreståndare) och Dan A. Swenson. Kontor: Brunngatan 5, Södervärn, Visby.

Sundsvalls konferens. Hufvudkvarter: Östermalm 33, Sundsvall. Anthon Person är president och föreståndare för *Sundsvalls gren*. Medhjälpare: David W. Woodard, Hyrum E. Hanson och Conrad Wall.

Gefle gren: med hufvudkvarter Tredje Tvärgatan 29, Gefle. W. O. Beckström (föreståndare) och Nils Fugal.

Östersunds gren: Lewis Jenson (föreståndare) och Rudolph Holm. Kontor: Hornsberg 57, Östersund.

Hernösands gren: Ernst Johnson (föreståndare) och Wilford Mortenson. Kontor: Storgatan 44, Hernösand.

I *Luleå gren* finnes för närvarande ingen agent.

Norrköpings konferens. Konferensens president är Joseph Erikson.

Norrköpings gren: Joseph Erikson (föreståndare), John A. Duren, James Monson och C. A. Dahlquist. Kontor: N. Kungsgatan 7, Norrköping.

Vingåkers gren: C. A. Lindström (föreståndare) och Ephraim Adamson. Kontor: Vilhelmsberg, Vingåker.

Skånes konferens. P. J. Sandberg, president och föreståndare för *Malmö gren*. Lester Peterson, John N. Beckström och Martin H. Hallström. Kontor: Kornettsgatan 9, Malmö.

Helsingborgs gren: Lester L. Hanson (föreståndare) och Aaron Pehrson. Kontor: Holländaregatan 11, Helsingborg.

Kristianstads gren: Otto A. Johnson (föreståndare) och Nils J. Sandberg. Kontor: V. Smalgatan 8, Kristianstad.

Karlskrona gren: Holger Nilson (föreståndare) och Willard C. Jenson.

Göteborgs konferens. Chas. P. Anderson, president och föreståndare för *Göteborgs gren*, med kontor Öfra Husargatan 17, Göteborg. Medhjälpare: Albert Capson, Nephi Peterson och David Quist.

Jönköpings gren: Lars J. Larson (föreståndare) och Geo. F. Erikson. Kontor: Nya Torget 18, Jönköping.

Sköfde gren: Oliver H. Nelson (föreståndare) och Gustave Felt. Kontor: Sköfde.

Värmlands gren: Peter A. Eriksson (föreståndare) och Frank Ravsten. Kontor: Västra Viken 48, Karlstad.

Antalet »grenar» är alltså här 22 (vid början af 1910). Tab. A upptager 25 (för året 1909). Den nästan fullständigt nya personalen — jämfördt med sid. 19 — beror på det förut omnämnda förhållandet, att missionärerna i regeln tjänstgöra endast för två år och ej få vistas mer än sex månader på samma ställe.

VI. Sammanfattning.

Den i Emigrationsutredningens »Bilagor» alltid följda grundsatsen, att inkomna uttalanden oförändrade återgifvas å resp. författares eget ansvar, har tillämpats äfven här ofvan. Att kontrollera hvarje enskildhet har ej varit möjligt, men detta har ej håller ansetts oundgängligt. Äfven om en eller annan öfverdrift skulle hafva gjort sig gällande uti ofvan meddelade framställning, och äfven om en eller annan oriktig detalj skulle hafva insmugit sig, så torde i alla fall få anses fulltygad,

att af mormonsekten bedrifves en omfattande, energisk och synnerligen väl organiserad propaganda i Sverige; samt

att vid denna propaganda bedrägliga syften och framställningar i så stor utsträckning göra sig gällande, att det synes vara i hög grad önskligt att från det offentligas sida åtgärder kunde vidtagas för att från besviknenhet — stundom från fördärf — rädda de i regeln oskyldiga offren.

Om mormonpropagandans *omfattning* gifva de i närmast föregående afdelning meddelade uppgifterna en föreställning. Omkring 70 mormonmissionärer äro för närvarande i oafbruten verksamhet i vårt land. Om deras egna siffror äro riktiga, skulle af dem eller deras biträden under år 1909 *dagligen* hafva gjorts inemot 500 besök i svenska hem. *Dagligen* skulle hafva utdelats mer än 700 ströskrifter och försålt mer än ett hundratal böcker. Jämför man dessa fakta med de uttalanden, som afgifvits af våra kronolänsmän och magistrater, så vill det synas, som skulle dessa myndigheter icke hafva en full föreställning om, huru omfattande denna propaganda i själfva verket är, — helt naturligt för öfrigt, då mormonmissionärerna hafva allt intresse af att deras verksamhet till en viss grad får försiggå i det fördolda.

Tydligt framgår af det föregående, att mormonapostlarna med förkärlek vända sig till personer med böjelse för religiöst svärmeri — och sådana ha vi, såsom bekant, synnerligen godt om i Sverige. Den lilla sången, som är återgifven sid. 17, är i detta fall betecknande nog. En sådan *allmän längtan*, som där uttalar sig, kan säkerligen af förfarna tillskyndare utan större svårighet vändas i snart sagdt hvilken riktning som helst.

Att man därtill i första rummet, kanske så godt som uteslutande, uppsöker personer af lägre bildningsgrad, är förklarligt nog.

Och att man företrädesvis vänder sig »till arbetsklassen, till torpare, handverkare, arbetare, tjänarinnor» förstås också lätt, »då det framför allt är duktigt arbetsfolk man vill ha till Utah».

*
*
*

I fråga om de åtgärder, som kunna tänkas vidtagna för denna propagandas stäffande, har man först hänvisat till Kungl. förordningen den 11 december 1868, hvarest stadgas:

»Ej håller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens prästerskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, äger att, där så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är präst eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt händelse eller förakt för den allmänna gudstjänsten, eller eljes till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. — Hvar som underlåter att ställa sig till efter rättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.»

Kungl. förordningen angående ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran, den 16 november 1869, stadgar ytterligare:

»Söker någon genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran; vare förfallen till böter från och med 20 till och med 500 riksdaler, eller fängelse i högst ett år. — Lag samma vare om någon, hvilken af föräldrar eller målsman fått sig anförtroddt att uppfostra eller undervisa barn, som tillhöra svenska kyrkan, söker under utöfningen af sådant uppdrag bibringa barnet annan tro, än den, som med den evangeliskt lutherska läran öfverensstämmer.

Hvar som till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning nödgar eller lockar den, som minderårig är, eller under hans lydnad står och till svenska kyrkan hör, böte från och med 10 till och med 200 riksdaler.»

Då, enligt hvad förut visats, mormonerna icke erhållit tillstånd till religionsutöfning i Sverige i enlighet med Kungl. förordningen den 31 oktober 1873, är ju möjligt att äfven den förstnämnda förordningen här ofvan kunde användas för att söka tillintetgöra mormonmissionens öppna och offentliga arbete i Sverige.

Hvad som åter verkligt vore att vinna på denna väg, är så mycket mera tvifvel underkastadt. Säkerligen blefve tillämpningen endast sporadisk; bevisningen vore i regeln svår att åstadkomma; och om en eller annan gång ett bötfällande, eller till och med några månaders fängelse, kunde genomdrivas, så är fråga om ej

detta — inför mormonpredikanternas exalterade och okritiska åhörare — snarare skulle verka såsom ett nytt incitament i förkunnelsen.

* * *

Man har äfven talat om att allmänheten borde, genom världsliga och andliga myndigheter, offentligen upplysas om och varnas för de faror, som lura under den ofta nog skenfagert framställda mormonska läran.

Om man emellertid besinnar, hvilka krafter, som här stå emot hvarandra: å ena sidan mormonmissionärernas insmickrande, rent personliga påverkan på den enskilde eller på det enskilda hemmet, under dagars och nätters samvaro, under glödande predikningar, tal och sång, i det dagliga arbetet och under festliga samkväm med vänner och grannar; — å andra sidan stereotypa, å ämbetets vägnar afgifna varningar och förmaningar af myndighetspersoner, mot hvilka man kanske redan förut hyser obenägenhet och misstro; — så torde ej vara svårt att uträkna, vilkendera sidan som i vanliga fall skall afgå med segern.

* * *

Pastor Åslev nämner här ofvan (sid. 21), att man i Tyskland (väl närmast: Preussen) helt enkelt *utvisar* de missionärer, som förkunna mormonismen. Enligt hvad Emigrationsutredningen inhemtat, lär i Preussen icke lagstiftningen gifva anledning härtill; när mormonpredikanter utvisats, — hvilket synes ske ganska ofta, — är det alltså emedan deras verksamhet ansetts råka i strid med gällande ordningsföreskrifter.

Då det torde få anses bevisadt, att mormonförkunnelsen till mycket stor del rör sig med rent bedrägliga medel (man erinre sig bl. a. den dubbla formuleringen af läran: för de »nyomvända» och för de »bepöfvade», samt den dubbla moralen: här och i Utah), så synes det som förefunnnes äfven hos oss fullgoda skäl för regeringsmyndigheten att, när anledning inträffar, *visa dessa främlingar ur landet*. I det långt öfvervägande antalet fall torde nämligen mormonmissionärerna icke vara svenska undersåtar.

Af allt att döma är det så långt ifrån att härigenom några komplikationer vore att befara med Förenta Staternas regering och folk, att tvärtom det vill synas, som skulle hvarje åtgärd för mormonernas bekämpande kunna därifrån påräkna en odelad sympati.

* * *

Hvilka åtgärder af mera yttre beskaffenhet, som än vidtagas, lärer väl icke härmed mormonpropagandan kunna tillintetgöras. Verksamheten kan sannolikt på detta sätt något inskränkas, men därjämte blir väl följden, att den öfvergår, från att vara åtminstone delvis offentlig, till ett arbete uteslutande i det tysta.

Under sådana förhållanden gör sig ännu mera kännbart behovet af ett upplysningsarbete, som kunde nå in till de kretsar, till hvilka mormonmissionärerna i främsta rummet rikta sin förkunnelse.

För att en motrörelse skall kunna väcka uppmärksamhet och förtroende inom dessa kretsar, erfordras tydligen, att den dirigeras af personer, som äro fullt hemmastadda med mormonismens alla irrgångar, så att de ej låta sig af sina tungrappta motståndare bringas till tystnad. Därtill måste de för sin personliga del gifva intryck af att ej tala endast å ämbetets vägnar, utan att arbetet är för dem en verklig, med hängifvenhet omfattad uppgift: att lysa upp uti hvad deras motståndare vilja hölja i mörker.

Det tillhör naturligtvis icke Emigrationsutredningen att i detta fall framställa förslag afseende bestämda personer.

Det må emellertid vara tillåtet påpeka, att för några år sedan, enligt hvad som meddelats, Biskopen Dr U. L. Ullman i Strängnäs varmt rekommenderade Pastor P. E. Åslev till ledare för en inre missionsrörelse i Sverige för mormonpropagandans stärfjande, sedan pastor Åslev förklarar sig villig att mottaga ett sådant uppdrag. Saken strandade därpå, att man fann sig icke kunna medgifva Åslev — som är präst inom svenska Augustanasynoden — ansökningsrätt till kyrkoherdebefattning inom den svenska kyrkan.

Anser man något kunna vinnas i detta fall genom bistånd af pastor Åslev eller annan lämplig person, så förefaller det underligt, om saken skulle få gå om intet på grund af jämförelsevis så föga betydande skäl.

Stockholm i maj 1910

GUSTAV SUNDBÄRG.

Litteratur.

Mormontidskriften *Nordstjärnan*. Årgg. 1877—1904 tryckta i Köpenhamn, följande årgångar i Stockholm.

W. A. Linn, The story of the Mormons. Newyork 1902.

Mrs. J. Anderson Froiseth, The Women of Mormonism or the story of polygamy as told by the victims themselves. Detroit 1882. [Öfversatt till svenska under titeln: Mormonismens kvinnor. Stockholm 1883].

J. Stadling, Hvad jag hörde och såg i mormonernas Zion. Stockholm 1884.

G. Unonius, Mormonismen. Stockholm 1883.

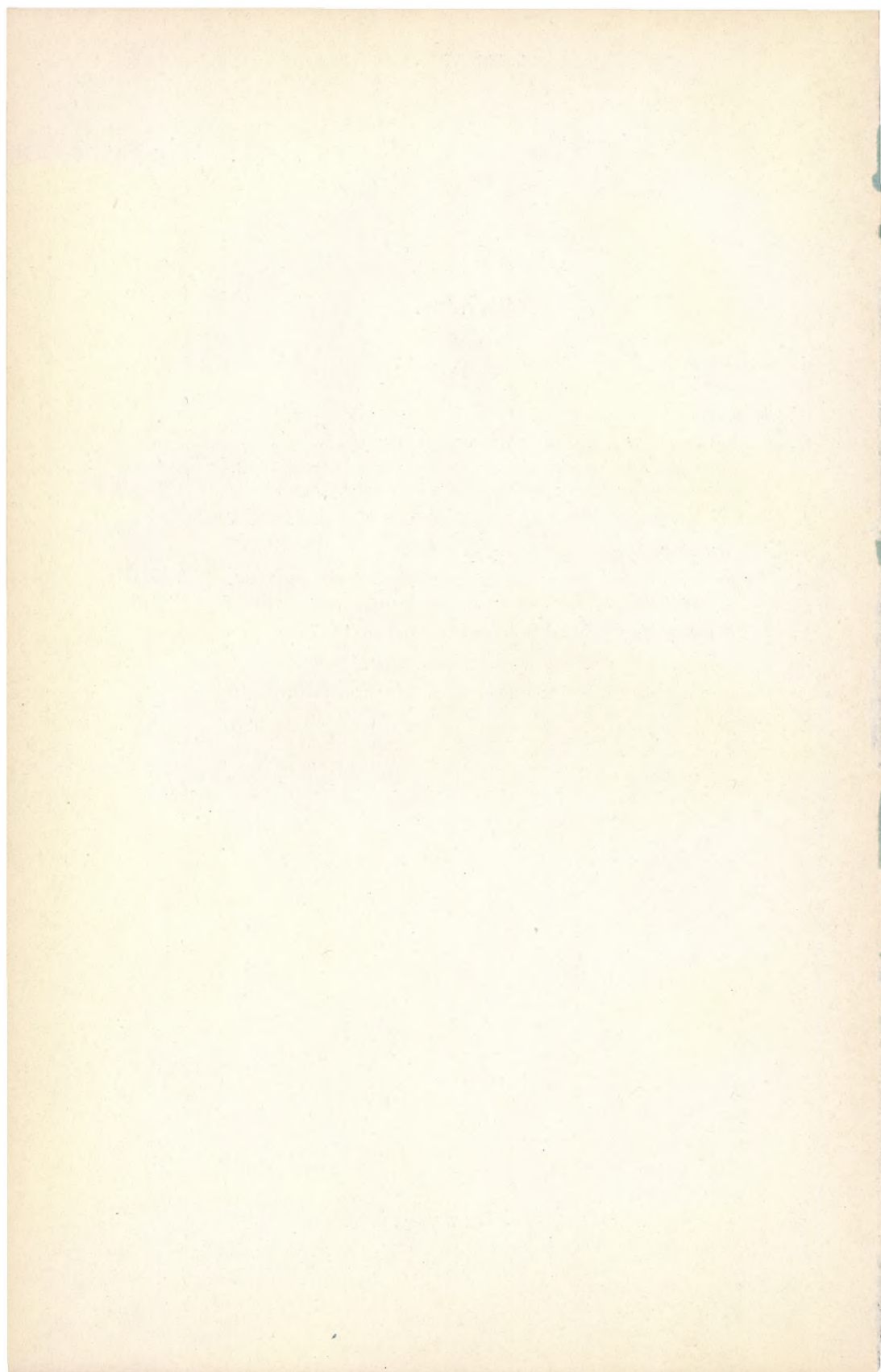
A. Mortensen, Fra mit Besøg hos Mormonerne. Kristiania 1887. [Öfversatt till svenska under titeln: Mormonernas hemligheter. Stockholm 1887].

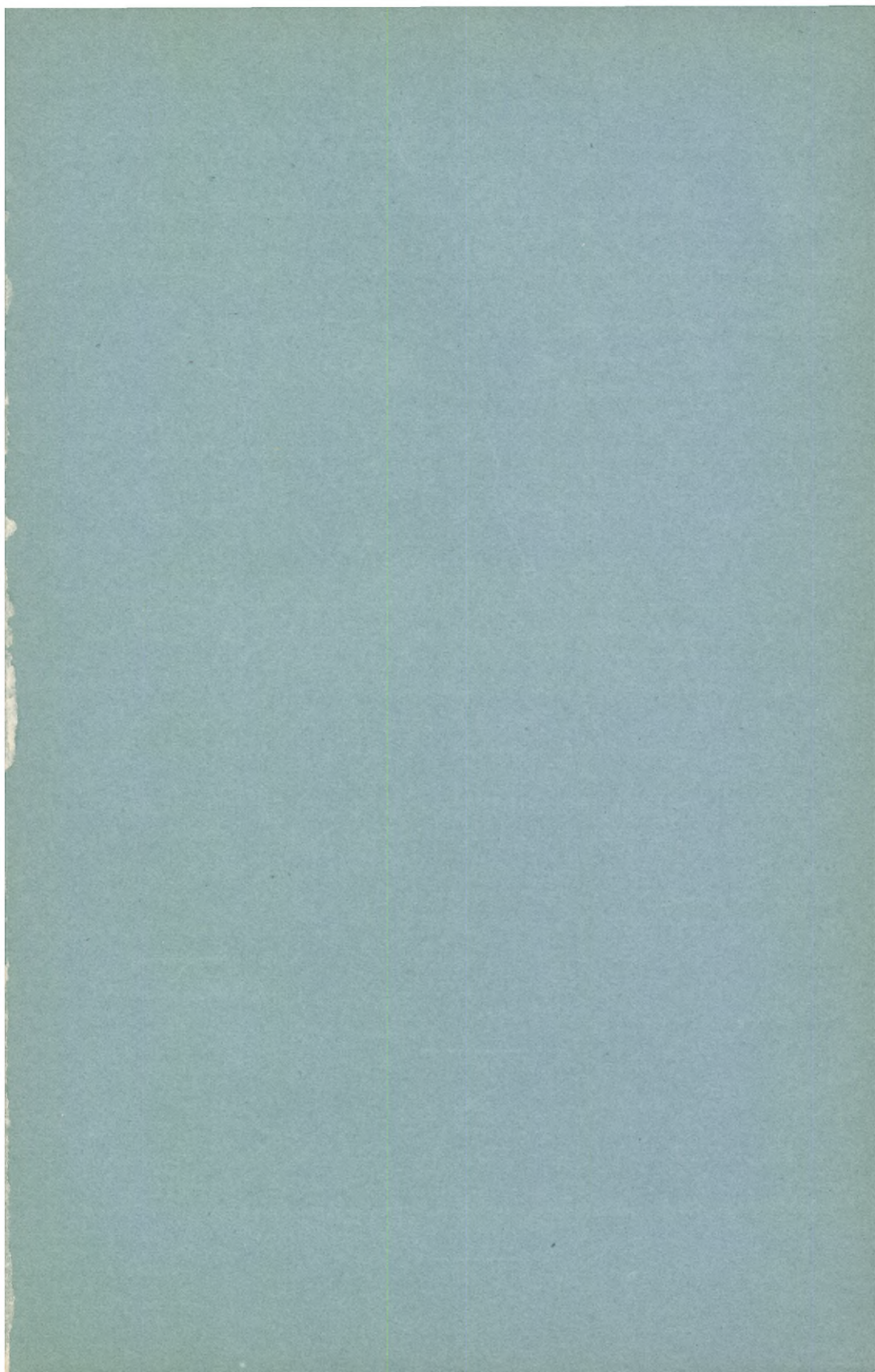
N. Bourkersson, Tre år i Mormonlandet. Malmö 1867.

K. G. S[almonson], Mormonismen. Norrköping 1884.

Curt Wallis, Ett besök hos mormonerna. (I Nordisk Tidskrift 1888).

γ B 26/10-73:7

Af Emigrationsutredningens utlåtande hafva hittills i tryck utkommit

(maj 1910):

- Bilaga I. **Utvandringslagstiftning.** Öfersikt af dess utveckling och nuvarande beskaffenhet i Europas olika stater.
- Bilaga II. **Utvandringsväsendet i Sverige.** Öfersikt af gällande författningar och deras tillämpning.
- Bilaga III. **Mormonvärfningen.** Uttalande af Emigrationsutredningen.
- Bilaga IV. **Utvandringsstatistik.** Den svenska och europeiska folkökning- och omflyttningsstatistiken i sina hufvuddrag.
- Bilaga VII. **Utvandrarnes egna uppgifter.** Upplysningar inhemtade genom Emigrationsutredningens agenter äfvensom Bref från svenskar i Amerika.
- Af Bilaga VIII. **Bygdeundersökningar:** 2. Jösse härad i Värmland. — 3. Vedbo och Nordmarks härader. — 4. Sundals, Nordals och Valbo härader. — 5. Väne, Flundre, Bjarke och Ale härader. — 6. Öland.
- Bilaga IX. **Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751—1900.** Statistisk-demografisk studie på grundval af de svenska yrkesräkningarna.
- Bilaga X. **Bondeklassens undergräfvande.** Faran af bondeklassens undergräfvande i sammanhang med de gamla arfvejordsåskådningarnas upplösning, emigrationen och bondejordens mobilisering.
- Bilaga XI. **Torpare-, backstugu- och inhysesklasserna.** Öfersikt af deras uppkomst, tillväxt och aftagande med särskild hänsyn till torparklassens undergräfvande.
- Bilaga XIV. **Småbruksrörelsen i främmande länder.** Småbruksrörelsen å de Brittiska öarna samt inre kolonisationen i Preussen och Förenta staterna.
- Bilaga XV. **Arbetsmetoder i Amerika.** Arbetsintensitet och verkstadsorganisation. Arbetsmetoder inom verkstads- och maskinindustrien.
- Bilaga XVII. **Utdrag ur inkomna utlåtanden.** Uttalanden af hushållnings-sällskapen, skogsstaten, kronolänsmän, pastorsämbeten och provinsialläkare.
- Bilaga XVIII. **Uttalanden af svenska vetenskapsmän.** Afgifna på begäran af Emigrationsutredningen.

Under uppsättning äro:

- Bilaga V. Bygdestatistik. — Bilaga VI. Industri och handel. — Bilaga XII. Jordstyckningen och landsbygdens affolkning. — Bilaga XVI. Folklynnet och utvandringen. — Bilaga XIX. Svenskarna i utlandet.